

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно - економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
Удосконалення обліку і контролю
в системі управління дебіторською заборгованістю

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач

Яна СКЛЯР

Науковий керівник,
к.е.н., доцентка

Ольга ЧЕРНЕЦЬКА

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2024

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО - ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Облік і оподаткування»**Спеціальність:** 071 «Облік і оподаткування»**Рівень вищої освіти:** другий (магістерський)**ЗАТВЕРДЖУЮ****В.о. зав. кафедри** _____ **Ольга ГУБАРИК**

« _____ » _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ**Скляр Яні Вікторівні**_____
(прізвище, ім'я, по батькові)**1. Тема роботи:** Удосконалення обліку і контролю в системі управління дебіторською заборгованістю**Науковий керівник:** Чернецька Ольга Віталіївна, к.е.н., доцентка

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від 09 жовтня 2024 року № 3365**2. Термін подання здобувачем роботи:** 13 грудня 2024 р.**3. Вихідні дані до роботи:** Закони України та Кодекси законів України, Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, внутрішні нормативні акти на підприємстві, наукові статті та матеріали доповідей на наукових конференціях, облікові дані та звітність ФГ «КАЛАШНИК» Синельниківського р-ну Дніпропетровської області**4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)**Вступ. Теоретичні засади обліку, контролю та управління дебіторською заборгованістю. Стан обліку дебіторської заборгованості та його удосконалення. Удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства. Висновки.**5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)**Завдання обліку і контролю дебіторської заборгованості. Завдання системи управління дебіторською заборгованістю на підприємстві. Складові процесу управління дебіторською заборгованістю підприємства. Нормативне регулювання обліку, контролю та управління дебіторською заборгованістю на підприємстві. Динаміка результатів діяльності ФГ «КАЛАШНИК». Динаміка показників ліквідності ФГ «КАЛАШНИК». Динаміка складових оборотних активів ФГ «КАЛАШНИК». Складові організації облікового процесу в ФГ «КАЛАШНИК». Якісні характеристики бухгалтера ФГ «КАЛАШНИК». Складові контрольних процедур в процесі управління дебіторською заборгованістю підприємства. Динаміка питомої ваги дебіторської заборгованості в структурі майна ФГ «КАЛАШНИК». Динаміка показників ефективності управління дебіторською заборгованістю ФГ «КАЛАШНИК».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні засади обліку, контролю та управління дебіторською заборгованістю	Березень - квітень - травень 2024р.	
2.	Аналіз фінансово-економічних показників діяльності досліджуваного підприємства	Травень - червень 2024р.	
3.	Стан обліку дебіторської заборгованості та його удосконалення	Липень - серпень 2024р.	
4.	Удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства	Вересень - жовтень 2024р.	
5.	Вступ	Листопад 2024р.	
6.	Висновки	Листопад 2024р.	
7.	Оформлення роботи	Грудень 2024р.	

..

Здобувач _____
(підпис)Яна СКЛЯР
(прізвище та ініціали)Науковий керівник _____
(підпис)Ольга ЧЕРНЕЦЬКА
(прізвище та ініціали)

Зміст

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ	11
1.1. Сутність дебіторської заборгованості як об'єкта обліку і контролю	11
1.2. Ключові аспекти управління дебіторською заборгованістю	14
1.3. Нормативне регулювання обліку, контролю та управління дебіторською заборгованістю на підприємстві	18
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	23
2.1. Аналіз фінансово-економічних показників діяльності фермерського господарства «КАЛАШНИК»	23
2.2. Організаційні аспекти обліку та облікової політики в ФГ «КАЛАШНИК»	27
2.3. Стан обліку дебіторської заборгованості в досліджуваному підприємстві	29
2.4. Напрямки удосконалення обліку дебіторської заборгованості на підприємстві	31
Висновки до розділу 2	35
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	38
3.1. Методичні підходи до контролю дебіторської заборгованості на підприємстві	38
3.2. Аналітичний інструментарій системи управління	41

дебіторською заборгованістю на підприємстві

3.3. Напрямки удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства	45
Висновки до розділу 3	49
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення обліку і контролю в системі управління дебіторською заборгованістю»

Кваліфікаційна робота містить: 64 с., 13 рис., 3 табл., 59 літературних джерела.

Об'єктом кваліфікаційного дослідження є процес виникнення та погашення дебіторської заборгованості на підприємстві.

Предметом кваліфікаційного дослідження є сукупність теоретичних засад, організаційних питань, прикладних аспектів та методичних прийомів обліку і контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз теоретичних та практичних засад обліку і контролю в системі управління дебіторською заборгованістю для розробки рекомендацій з їх удосконалення на підприємстві.

Методи дослідження – аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, опис, спостереження, методи економічного аналізу, графічний метод, табличний метод, метод логічного узагальнення.

Досліджено сутність дебіторської заборгованості як об'єкта обліку і контролю, розкрито ключові аспекти управління дебіторською заборгованістю; проаналізовано нормативне регулювання обліку, контролю та управління дебіторською заборгованістю на підприємстві. Проаналізовано фінансово-економічні показники діяльності фермерського господарства «КАЛАШНИК», досліджено аспекти обліку та облікової політики в ФГ «КАЛАШНИК», розкрито стан обліку дебіторської заборгованості в досліджуваному підприємстві, розроблено напрямки удосконалення обліку дебіторської заборгованості на підприємстві. Розкрито методичні підходи до контролю дебіторської заборгованості на підприємстві, досліджено аналітичний інструментарій системи управління дебіторською заборгованістю на підприємстві, запропоновано напрямки удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Результати впроваджені в діяльність ФГ «КАЛАШНИК» Синельниківського району Дніпропетровської області.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ, УПРАВЛІННЯ, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, УДОСКОНАЛЕННЯ

ABSTRACT

Topic: " Improvement of accounting and control
in the accounts receivable management system "

The qualification work contains: 64 pages, 13 figures, 3 tables, 59 literary sources.

The object of the qualification study is the process of emergence and repayment of accounts receivable at the enterprise.

The subject of the qualification study is a set of theoretical principles, organizational issues, applied aspects and methodological techniques of accounting and control in the accounts receivable management system of the enterprise.

The purpose of the qualification work is to analyze the theoretical and practical principles of accounting and control in the accounts receivable management system to develop recommendations for their improvement at the enterprise.

Research methods - analysis, synthesis, generalization, systematization, description, observation, methods of economic analysis, graphical method, tabular method, method of logical generalization.

The essence of accounts receivable as an object of accounting and control is studied, key aspects of accounts receivable management are revealed; regulatory regulation of accounting, control and management of accounts receivable at the enterprise is analyzed. The financial and economic indicators of the activity of the farm "KALASHNYK" are analyzed, aspects of accounting and accounting policy in the farm "KALASHNYK" are studied, the state of accounting for accounts receivable at the enterprise is revealed, directions for improving accounting for accounts receivable at the enterprise are developed. Methodological approaches to controlling accounts receivable at the enterprise are revealed, the analytical tools of the accounts receivable management system at the enterprise are studied, and directions for improving control in the accounts receivable management system of the enterprise are proposed.

The results are implemented in the activities of the farm "KALASHNYK" of the Synelnyk district of the Dnipropetrovsk region.

KEYWORDS

ACCOUNTING, CONTROL, MANAGEMENT, ACCOUNTS
RECEIVABLE, IMPROVEMENT

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Дебіторська заборгованість є одним із ключових активів підприємства, тому її облік і контроль мають вирішальне значення для забезпечення стабільності фінансового стану, управління ліквідністю та мінімізації ризиків. Дебіторська заборгованість відображає доходи підприємства, які будуть отримані в майбутньому, що дозволяє підтримувати економічну активність. Висока частка дебіторської заборгованості може зменшити ліквідність, витрати тимчасово вилучені з обігу. Невчасне погашення заборгованості може призвести до касових розривів, що ускладнює фінансування поточних витрат. Управління дебіторською заборгованістю є важливим аспектом фінансового менеджменту підприємства. Ефективне управління дебіторською заборгованістю дозволяє підтримувати оптимальний рівень заборгованості, уникати касових розривів та мінімізувати фінансові ризики.

Вчені приділяють увагу питанням, що пов'язані з обліком, контролем та управлінням дебіторською заборгованістю. Серед таких здобутків відмітимо наукові праці Бардадим М. В., Свічкарь Н. М., Вітренко О. В., Катранжи Л. Л., Придятько Е. М., Бразілій Н.М., Крот Ю.М., Пастернак Я.П., Чепець О., Юрченко С., Волчанська Л., Шепель Т., Вінтоняк А. Підтримуємо вчених щодо актуальності тематики своїх досліджень, що підтверджує доцільність вибору теми кваліфікаційного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є аналіз теоретичних та практичних засад обліку і контролю в системі управління дебіторською заборгованістю для розробки рекомендацій з їх удосконалення на підприємстві.

Для досягнення мети в кваліфікаційній роботі вирішено комплекс завдань:

- дослідити сутність дебіторської заборгованості як об'єкта обліку і контролю;

- розкрити ключові аспекти управління дебіторською заборгованістю;
- проаналізувати нормативне регулювання обліку, контролю та управління дебіторською заборгованістю на підприємстві;
- проаналізувати фінансово-економічні показники діяльності фермерського господарства «КАЛАШНИК»;
- дослідити аспекти обліку та облікової політики в ФГ «КАЛАШНИК»;
- розкрити стан обліку дебіторської заборгованості в досліджуваному підприємстві;
- розробити напрямки удосконалення обліку дебіторської заборгованості на підприємстві;
- розкрити методичні підходи до контролю дебіторської заборгованості на підприємстві;
- дослідити аналітичний інструментарій системи управління дебіторською заборгованістю на підприємстві;
- запропонувати напрямки удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Об'єктом кваліфікаційного дослідження є процес виникнення та погашення дебіторської заборгованості на підприємстві.

Предметом кваліфікаційного дослідження є сукупність теоретичних засад, організаційних питань, прикладних аспектів та методичних прийомів обліку і контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань кваліфікаційного дослідження було застосовано такі методи наукового пізнання, як аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, опис, спостереження, методи економічного аналізу, графічний метод, табличний метод, метод логічного узагальнення.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в систематизації теоретичних засад та прикладній спрямованості організаційних та

методичних прийомів, спрямованих на удосконалення обліку і контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства:

удосконалено:

- документальне оформлення розподілу боргів за термінами, контрагентами, регіонами та договорами за допомогою розробленої відомості, інтегрованої до комп'ютерної програми, що дасть можливість визначити проблемні зони (прострочені та проблемні борги), виявити ризикових контрагентів, систематизувати дебіторську заборгованість та ефективно планувати заходи з її зниження;

- документальне забезпечення системи контролю за допомогою відомості моніторингу показників ефективності управління дебіторською заборгованістю, що допоможе побачити тренди, зробити висновки щодо ефективності управління дебіторською заборгованістю, виявляти ризики та ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення;

дістало подальшого розвитку:

- організаційний підхід до обліку дебіторської заборгованості шляхом систематизації рекомендацій прикладного характеру, реалізація яких сприятиме зниженню ризиків неплатежів, підвищенню прозорості взаєморозрахунків і покращенню фінансової стабільності підприємства;

- методичний підхід до контролю в системі управління дебіторською заборгованістю, який базується на автоматизації процесів, використанні сучасної аналітики, впровадженні гнучких підходів до взаємодії з контрагентами та підвищенні ефективності стягнення боргів.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні наукові висновки було представлено для обговорення на VIII Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» (м. Дніпро, ДДАЕУ, 9-10 травня 2024 р.), II Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки:

проблеми, пріоритети, перспективи» (м. Дніпро, ДДАЕУ, 30-31 жовтня 2024 р.).

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи представлено в 2 наукових працях, зокрема, 2 тези доповідей у збірнику матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 59 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 64 сторінки комп'ютерного тексту, робота містить 3 таблиці та 13 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

1.1. Сутність дебіторської заборгованості як об'єкта обліку і контролю

Дебіторська заборгованість має велике значення для підприємства, оскільки є одним із ключових компонентів його фінансових активів. Вона впливає на ефективність фінансового управління, платоспроможність, ліквідність та загальний фінансовий стан підприємства. Вчені Шот А. та Братух Д. акцентують, що «розрахункові операції є важливою складовою фінансово-економічної діяльності будь-якого підприємства, адже вони складають основу процесу забезпечення безперервної діяльності суб'єктів господарювання» [57].

Підтримуємо тезу Ткачук Л. М. та Венди Чен, що «в сучасних умовах дебіторська заборгованість розглядається як сума коштів, яку підприємству повинні сплатити покупці та замовники за одержані товари або послуги» [52]. Дебіторська заборгованість відображає доходи підприємства, які будуть отримані в майбутньому, що дозволяє підтримувати економічну активність. Завдяки продажу товарів чи послуг у кредитному підприємстві можна залучити більше клієнтів і збільшити обсяг реалізації. Погоджуємось з Мулик Т.О., що «дебіторська заборгованість відіграє важливе значення в системі розрахунків підприємства і впливає на надходження коштів до суб'єкта господарювання» [26].

Висока частка дебіторської заборгованості може зменшити ліквідність, витрати тимчасово вилучені з обігу. Відзначимо думку Шепель Т. та Вінтоняк А., що «дебіторська заборгованість є одним з основних активів підприємства, а інформація про її розмір, стан та термін погашення має велике значення для прийняття управлінських рішень» [56]. Невчасне

погашення заборгованості може призвести до касових розривів, що ускладнює фінансування поточних витрат.

Аналіз строків та обсягів дебіторської заборгованості є інструментом фінансового планування. Він дозволяє підприємству оцінити, наскільки ефективно використовувати його фінансові ресурси, а також визначити ризики, пов'язані з можливими підтримками у погашених боргах. Погоджуємось з Сливкою Я., Щербан М. та Кондратюк М., що «обсяг дебіторської заборгованості взаємопов'язаний з оборотністю коштів, ліквідністю підприємства, ймовірністю отримання збитків від порушення строків погашення заборгованості чи визнання безнадійної дебіторської заборгованості» [49].

Дебіторська заборгованість є одним із ключових активів підприємства, тому її облік і контроль мають вирішальне значення для забезпечення стабільності фінансового стану, управління ліквідністю та мінімізації ризиків. Вітренко О. В., Катранжи Л. Л. та Придятько Е. М. наголошують, що «головне завдання обліку дебіторської заборгованості полягає у недопущенні прострочення термінів платежу та доведення заборгованості до стану безнадійної» [4]. Коректний облік дебіторської заборгованості дозволяє точно оцінити активність підприємства.

Поліщук О., Бобко В. та Мельник В. наголошують, що в кризових умовах бізнесу «сучасний стан розрахунків підприємств характеризується незадовільним рівнем платіжної дисципліни суб'єктів економічної діяльності та вимагає посилення їх контролю» [35]. Контроль заборгованості підприємства забезпечує своєчасне поповнення оборотних засобів для фінансування поточної діяльності.

Підтримуємо думку Слєпченко В. та Скрипник М., що «розрахунки з контрагентами мають динамічний характер, а тому потребують постійного контролю і впливу з боку управлінського персоналу у загальній системі менеджменту підприємства» [43]. Контроль дозволяє забезпечити швидке стягнення боргів. Поліщук О.М., Бобко В.В. та Мельник В.В. наголошують,

що «недостатність контролю з боку головного бухгалтера господарства і керівника призводить до помилок зарахування коштів, що надійшли, й плутанини під час платежів третіх осіб» [48].

Вчасне виявлення сумнівних або безнадійних боргів дозволяє уникнути фінансових втрат, а системний контроль забезпечує прозорість у взаємовідносинах із контрагентами та дає можливість вчасно вирішувати спірні питання щодо розрахунків. Завдання обліку і контролю дебіторської заборгованості на підприємстві узагальнено на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Завдання обліку і контролю дебіторської заборгованості

Таким чином, дебіторська заборгованість має велике значення для підприємства, оскільки є одним із ключових компонентів його фінансових активів. Вона впливає на ефективність фінансового управління, платоспроможність, ліквідність та загальний фінансовий стан підприємства. Дебіторська заборгованість є одним із ключових активів підприємства, тому її облік і контроль мають вирішальне значення для забезпечення стабільності фінансового стану, управління ліквідністю та мінімізації ризиків. Контроль заборгованості підприємства забезпечує своєчасне поповнення оборотних

засобів для фінансування поточної діяльності. Вчасне виявлення сумнівних або безнадійних боргів дозволяє уникнути фінансових втрат, а системний контроль забезпечує прозорість у взаємовідносинах із контрагентами та дає можливість вчасно вирішувати спірні питання щодо розрахунків.

1.2. Ключові аспекти управління дебіторською заборгованістю

Дебіторська заборгованість є інструментом в управлінні продажами, але вимагає аналізу та контролю, щоб мінімізувати ризики для фінансової стабільності підприємства. Аналіз заборгованості дозволяє оцінити, ефективно реалізовувати умови надання комерційного кредиту клієнтам та допомагає прийняти рішення щодо зміни строків оплати або введення штрафних санкцій за прострочення. Управління дебіторською заборгованістю є важливим аспектом фінансового менеджменту підприємства. Ефективне управління дебіторською заборгованістю дозволяє підтримувати оптимальний рівень заборгованості, уникати касових розривів та мінімізувати фінансові ризики.

Підтримуємо думку Поліщук О.М., Бобко В.В. та Мельник В.В., що «важливою умовою підтримки оптимального рівня ліквідності і платоспроможності господарств, що працюють в умовах ринку, є ефективне управління дебіторською заборгованістю» [35]. Степаненко О. І., Дубовик М. Ф. наголошує, що «ефективне управління дебіторською заборгованістю є передумовою успішного ведення бізнесу, оскільки воно створює умови для його швидкого зростання та підвищення фінансових показників» [51]. Ткачук Л. М. та Вендою Чен наводять наступне визначення управління дебіторською заборгованістю: «є важливим елементом фінансової роботи на підприємстві та може бути як ефективним інструментом стимулювання збутової діяльності, так і негативно впливати на фінансовий результат підприємства» [52].

Чепець О., Юрченко С. та Волчанська Л. акцентують, що «ефективне управління дебіторською заборгованістю дозволить у повному обсязі надати користувачам фінансової звітності достовірну облікову інформацію щодо позитивного впливу на роботу з боржниками підприємства» [55]. Підтримуємо тезу Макаренко А.П. та Кучкіної Д., що «зادля забезпечення максимального дотримання платіжної дисципліни необхідно сформувати оптимальний облік таких розрахунків» [21]. Відзначимо думку Шепель Т. та Вінтоняк А., що «система управління дебіторською заборгованістю повинна слугувати як інструмент для збільшення обсягів продажів, так і комплекс заходів, спрямованих на зниження ризику виникнення простроченої та безнадійної заборгованості» [56]. Мулик Т.О. наголошує, що «управління дебіторською заборгованістю має досить важливе значення в системі менеджменту будь-якого підприємства» [26]. Завдання системи управління дебіторською заборгованістю на підприємстві узагальнено на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Завдання системи управління дебіторською заборгованістю на підприємстві

Отже, ефективне управління дебіторською заборгованістю дозволяє забезпечити підприємству стабільний фінансовий стан, підвищити

ліквідність та уникнути значних фінансових ризиків. Чепець О., Юрченко С. та Волчанська Л. акцентують увагу на тому, що «раціональне та оптимальне управління дебіторською заборгованістю компанії дозволяє забезпечувати необхідний рівень рентабельності та уникнути прострочення виплат за зобов'язаннями» [55]. Ткачук Л. М. та Венда Чен відзначають, що «ефективна політика підприємства по управлінню дебіторською заборгованістю безпосередньо пов'язана із оптимізацією її розміру та забезпеченням своєчасної інкасації боргу» [52].

Складові процесу управління дебіторською заборгованістю підприємства узагальнено на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Складові процесу управління дебіторською заборгованістю підприємства

Джерело: складено автором на основі [1] та власних висновків

Дебіторська заборгованість є тимчасово вилученими коштами, які можуть бути використані для фінансування діяльності підприємства. Ефективне управління допомагає зменшити затримки в надходженні коштів та підвищити оборотність активів. Оцінка платоспроможності клієнтів та застосування ефективних методів стягнення боргів дозволяє уникнути втрат через неплатежів. Гнучка кредитна політика та управління дебіторською заборгованістю дозволяють залучати нових клієнтів і зміцнювати ділові відносини з існуючими партнерами. Управління дебіторською заборгованістю дозволяє оцінювати ефективність бізнесу, аналіз заборгованості сприяє коригуванню політики для зниження ризиків і підвищення доходів.

Степаненко О. І. та Дубовик М. Ф. наголошують, що «погашення дебіторської заборгованості в стислі терміни, недопущення її збільшення вище допустимої межі – реальна можливість подолати або пом'якшити дефіцит оборотного капіталу» [51]. Відзначимо думку Бразілій Н.М., що «важливою передумовою ефективного управління дебіторською заборгованістю, і, як наслідок, визначення і дотримання її оптимальних розмірів, є створення належного інформаційного забезпечення, яке формується в системі обліку» [3].

Таким чином, дебіторська заборгованість є інструментом в управлінні продажами, але вимагає аналізу та контролю, щоб мінімізувати ризики для фінансової стабільності підприємства. Управління дебіторською заборгованістю є важливим аспектом фінансового менеджменту підприємства. Оцінка платоспроможності клієнтів та застосування ефективних методів стягнення боргів дозволяє уникнути втрат через неплатежів. Гнучка кредитна політика та управління дебіторською заборгованістю дозволяють залучати нових клієнтів і зміцнювати ділові відносини з існуючими партнерами. Управління дебіторською заборгованістю дозволяє оцінювати ефективність бізнесу, аналіз

заборгованості сприяє коригуванню політики для зниження ризиків і підвищення доходів.

1.3. Нормативне регулювання обліку, контролю та управління дебіторською заборгованістю на підприємстві

Облік, контроль та управління дебіторською заборгованістю на підприємстві регулюється нормативно-правовими актами, що фіксують правила ведення бухгалтерського обліку, фінансової звітності та процедури, пов'язані із виникненням та погашенням дебіторської заборгованості. Основною мета такого регулювання — забезпечення прозорості фінансової інформації, дотримання законодавства та зниження ризиків, пов'язаних із управлінням дебіторською заборгованістю.

Дотримання вимог нормативних актів є суттєвим чинником діяльності підприємства. Зокрема, відповідність обліку дебіторської заборгованості стандартам забезпечує достовірність фінансової звітності; регулювання дозволяє уникнути фінансових втрат через несвоєчасний облік або порушення у контролі; дотримання норм законодавства забезпечує правову підтримку при вирішенні спірних ситуацій із контрагентами.

Регулювання питань з обліку, контролю та управління дебіторською заборгованістю на підприємстві представлено нормативними на державному та локальному рівні. Зокрема, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [40] визначає загальні принципи організації бухгалтерського обліку та зобов'язує підприємство вести облік активів, включаючи дебіторську заборгованість, відповідно до встановлених стандартів. В Цивільному кодексі України [54] врегульовано взаємовідносини між підприємствами та контрагентами, визначено строки виконання зобов'язань, штрафні санкції за прострочення платежів та процедури стягнення боргів. В Податковому кодексу України [33]

встановлено порядок відображення дебіторської заборгованості у податковій звітності та врегульовано питання списання безнадійної заборгованості та її вплив на оподаткування.

Відмітимо наявність спеціальних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [29], в якому визначено методологію обліку та класифікацію дебіторської заборгованості, визначено розподіл заборгованості на довгострокову й поточну та описано порядок створення резерву сумнівних боргів, а також НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [28], який регулює порядок відображення дебіторської заборгованості у фінансовій звітності та включає вимоги до розкриття інформації щодо прострочених або сумнівних боргів.

Акцентуємо увагу на тому, що питання обліку дебіторської заборгованості вичерпно висвітлено в нормативних актах на державному рівні, проте окремі положення потребують деталізації у внутрішніх нормативних актах. Система внутрішнього контролю та управління дебіторською заборгованістю відноситься до питань, які організуються на розсуд власників бізнесу. Отже, локальний рівень нормативного регулювання представлено обліковою політикою підприємства (визначає підходи до обліку дебіторської заборгованості, зокрема методи оцінки та створення резервів сумнівних боргів), кредитною політикою підприємства (встановлює умови надання комерційного кредиту контрагентам та регламентує строки оплати, штрафні санкції та порядок стягнення простроченої заборгованості) та Положенням про внутрішній контроль (регламентує процедури перевірки дебіторської заборгованості, контроль за своєчасністю її погашення).

Нормативне регулювання обліку і контролю дебіторської заборгованості на підприємстві узагальнено на рис. 1.4. Дотримання вимог зазначених нормативних актів та стандартів забезпечує підприємству побудову та функціонування ефективної системи управління дебіторською

заборгованістю, забезпечує збереження фінансової стабільності та мінімізацію ризиків.

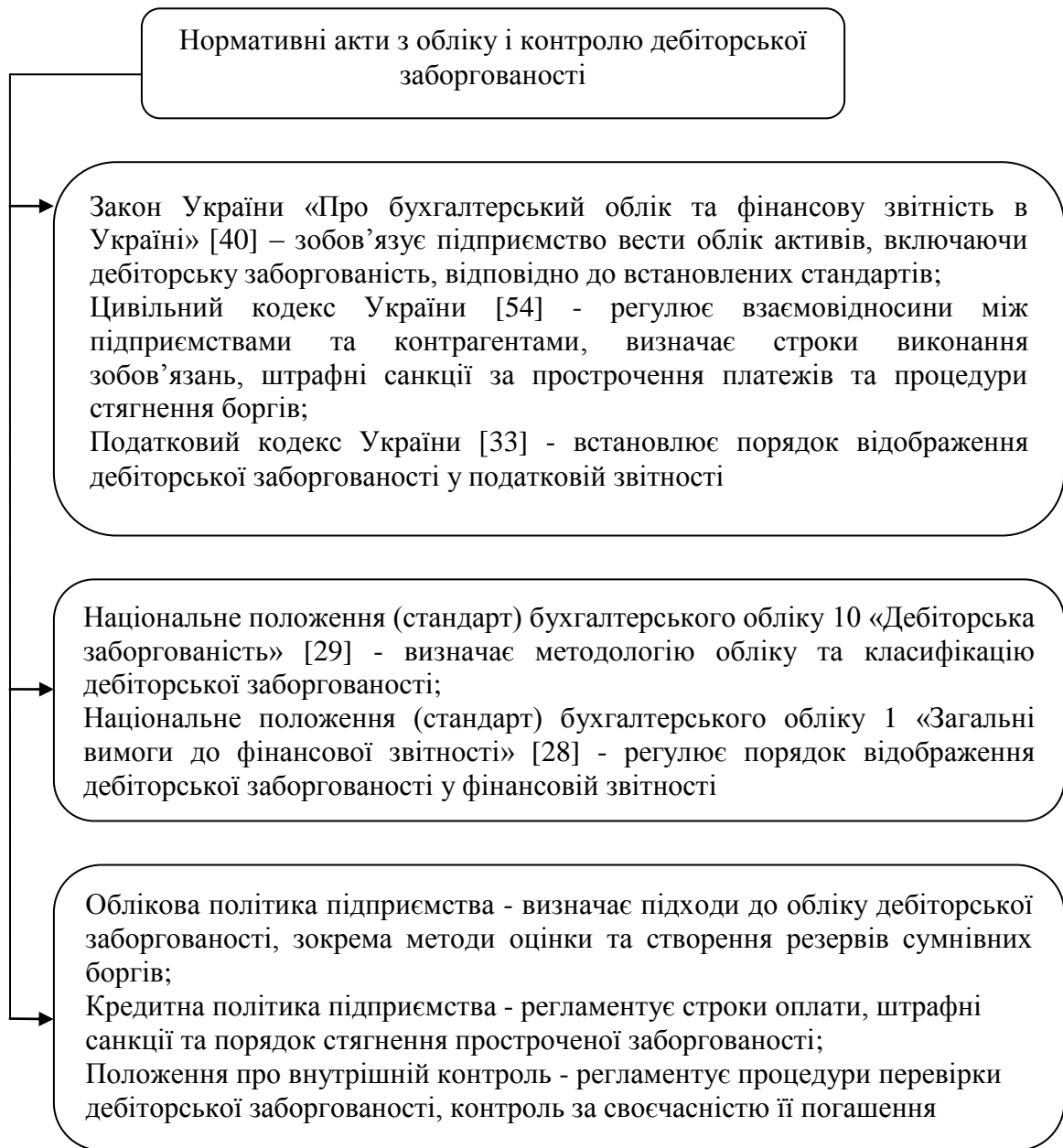

Рис. 1.4. Нормативне регулювання обліку, контролю та управління дебіторською заборгованістю на підприємстві

Таким чином, облік, контроль та управління дебіторською заборгованістю на підприємстві регулюється нормативно-правовими актами, що фіксують правила ведення бухгалтерського обліку, фінансової звітності

та процедури, пов'язані із виникненням та погашенням дебіторської заборгованості. Основна мета такого регулювання — забезпечення прозорості фінансової інформації, дотримання законодавства та зниження ризиків, пов'язаних із управлінням дебіторською заборгованістю. Дотримання норм законодавства забезпечує правову підтримку при вирішенні спірних ситуацій із контрагентами, збереження фінансової стабільності та мінімізацію ризиків в процесі управління дебіторською заборгованістю.

Висновки до розділу 1

1. Дебіторська заборгованість має велике значення для підприємства, оскільки є одним із ключових компонентів його фінансових активів. Вона впливає на ефективність фінансового управління, платоспроможність, ліквідність та загальний фінансовий стан підприємства. Дебіторська заборгованість є одним із ключових активів підприємства, тому її облік і контроль мають вирішальне значення для забезпечення стабільності фінансового стану, управління ліквідністю та мінімізації ризиків. Контроль заборгованості підприємства забезпечує своєчасне поповнення оборотних засобів для фінансування поточної діяльності. Вчасне виявлення сумнівних або безнадійних боргів дозволяє уникнути фінансових втрат, а системний контроль забезпечує прозорість у взаємовідносинах із контрагентами та дає можливість вчасно вирішувати спірні питання щодо розрахунків.

2. Дебіторська заборгованість є інструментом в управлінні продажами, але вимагає аналізу та контролю, щоб мінімізувати ризики для фінансової стабільності підприємства. Аналіз заборгованості дозволяє оцінити, ефективно реалізовувати умови надання комерційного кредиту клієнтам та допомагає прийняти рішення щодо зміни строків оплати або введення штрафних санкцій за прострочення. Управління дебіторською

заборгованістю є важливим аспектом фінансового менеджменту підприємства. Ефективне управління дебіторською заборгованістю дозволяє підтримувати оптимальний рівень заборгованості, уникати касових розривів та мінімізувати фінансові ризики.

3. Дебіторська заборгованість є тимчасово вилученими коштами, які можуть бути використані для фінансування діяльності підприємства. Ефективне управління допомагає зменшити затримки в надходженні коштів та підвищити оборотність активів. Оцінка платоспроможності клієнтів та застосування ефективних методів стягнення боргів дозволяє уникнути втрат через неплатежів. Гнучка кредитна політика та управління дебіторською заборгованістю дозволяють залучати нових клієнтів і зміцнювати ділові відносини з існуючими партнерами. Управління дебіторською заборгованістю дозволяє оцінювати ефективність бізнесу, аналіз заборгованості сприяє коригуванню політики для зниження ризиків і підвищення доходів.

4. Облік, контроль та управління дебіторською заборгованістю на підприємстві регулюється нормативно-правовими актами, що фіксують правила ведення бухгалтерського обліку, фінансової звітності та процедури, пов'язані із виникненням та погашенням дебіторської заборгованості. Основна мета такого регулювання — забезпечення прозорості фінансової інформації, дотримання законодавства та зниження ризиків, пов'язаних із управлінням дебіторською заборгованістю. Дотримання норм законодавства забезпечує правову підтримку при вирішенні спірних ситуацій із контрагентами, збереження фінансової стабільності та мінімізацію ризиків в процесі управління дебіторською заборгованістю.

РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Аналіз фінансово-економічних показників діяльності фермерського господарства «КАЛАШНИК»

Фермерське господарство «КАЛАШНИК» здійснює багатопрофільну сільськогосподарську діяльність, основний акцент якої зосереджено на вирощуванні зернових, олійних культур та іншої сільськогосподарської продукції. Господарство є учасником аграрного сектору у своєму регіоні, сприяючи продовольчій безпеці та економічному розвитку місцевих громад.

Основними напрямками діяльності ФГ «КАЛАШНИК» є вирощування зернових культур (пшениця, ячмінь, кукурудза), які є основою виробництва, вирощування олійних культур (соняшник, ріпак), що забезпечує виробництво сировини для харчової та промислової переробки, вирощування овочів, коренеплодів та баштанних культур. Підприємство також надає допоміжні послуги, такі як обробка обґрунтування, збирання врожаю або консультування щодо агротехнологій.

Для забезпечення ефективного управління врожаєм господарство займається організованою логістикою, яка включає використання складських приміщень для зберігання зернових і овочевих культур, перевезення сільськогосподарської продукції до реалізації місць або переробки, постачання продукції до місцевих ринків, переробних підприємств. Фермерське господарство «КАЛАШНИК» активно розвиває всі напрямки своєї діяльності, забезпечуючи високу якість продукції та послуг, а також сприяючи розвитку аграрного сектору в регіоні.

На рис. 2.1 наведено динаміку результатів діяльності ФГ «КАЛАШНИК».

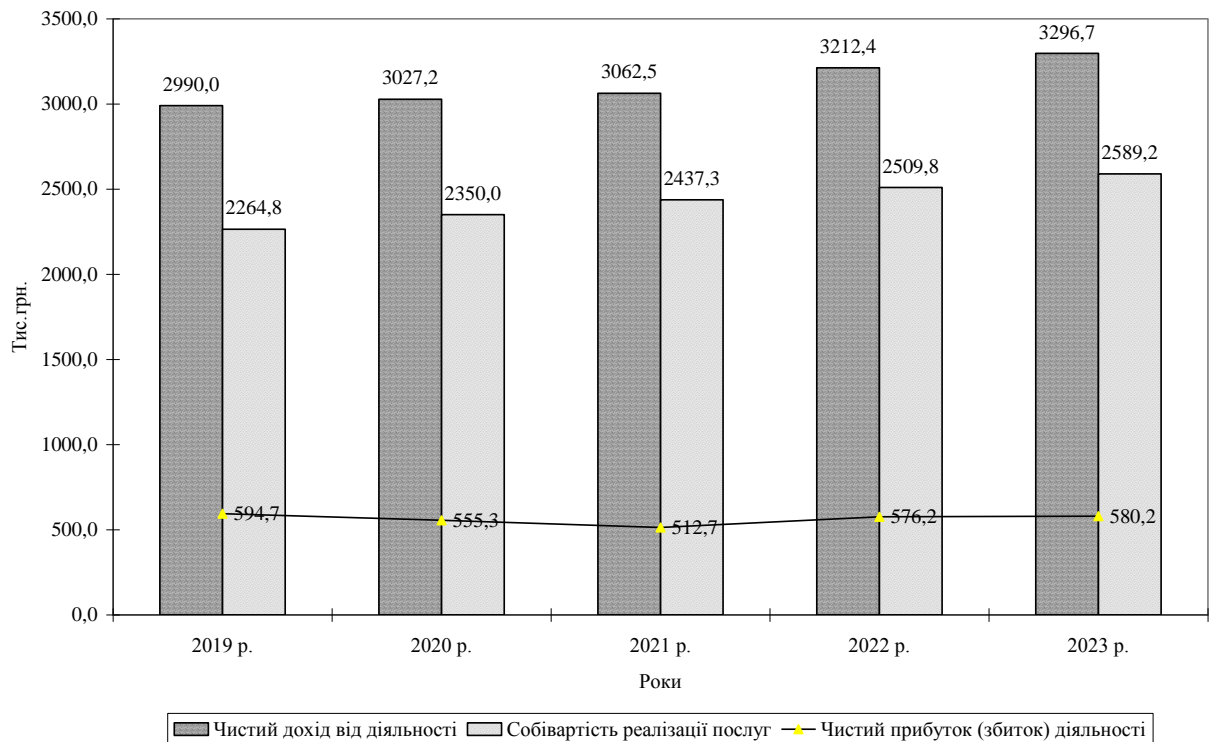

Рис. 2.1. Динаміка результатів діяльності ФГ «КАЛАШНИК»

Чистий дохід від діяльності ФГ «КАЛАШНИК» зростає протягом періоду з 2900 тис. грн. у 2019 році до 3296,7 тис. грн. у 2023 році, максимальне підвищення рівня відбулось у 2022 році. Зростання суми чистого доходу свідчить про покращення економічної ситуації. Собівартість реалізації демонструє тенденцію зростання від 2264,8 тис. грн. у 2019 році до 2589,2 тис. грн. у 2023 році, найбільший стрибок також спостерігався у 2022 році. Показник чистого прибутку залишається майже стабільним протягом періоду (близько 79-80 тис.), з незначними коливаннями.

Показники результатів діяльності чинять вплив на стабільність діяльності та здатність погашати свої зобов'язання за рахунок грошових надходжень від реалізації продукції, товарів, послуг, що виражається в показниках ліквідності підприємства. На рис. 2.2. наведено динаміку показників ліквідності ФГ «КАЛАШНИК».

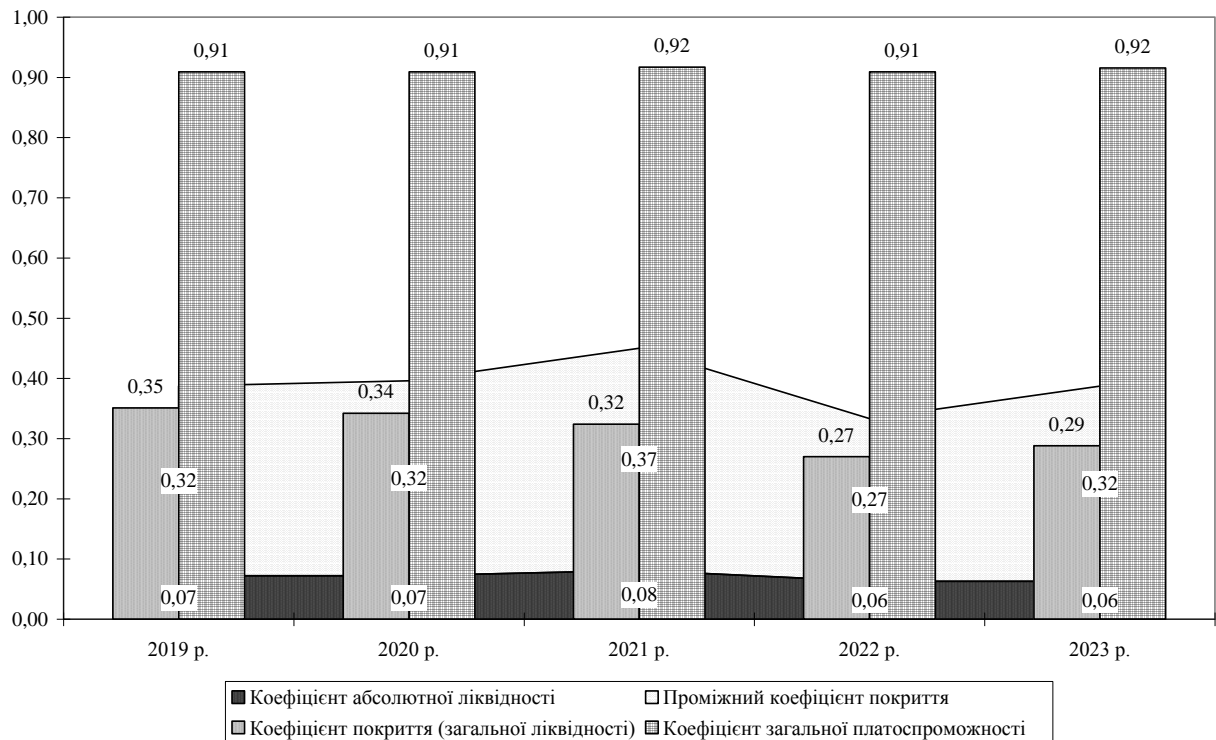

Рис. 2.2. Динаміка показників ліквідності ФГ «КАЛАШНИК»

Значення коефіцієнтів абсолютної ліквідності ФГ «КАЛАШНИК» за період 2019-2023рр. стабільно знаходиться на рівнях 0,91-0,92 протягом усього періоду. Проміжний коефіцієнт покриття має незначні коливання: зменшення у 2022 році (0,27) порівняно з іншими роками (близько 0,32-0,34), водночас у 2023 році показник повернувся до рівня 0,32. Коефіцієнт покриття є найбільш стабільним показником, значення якого підтримується на рівнях 0,06-0,07 у всіх роках досліджуваного періоду. Коефіцієнт загальної платоспроможності ФГ «КАЛАШНИК» мають коливання від 0,35 (у 2019 році) до 0,37 (у 2021 році), потім поступове зниження до 0,32 у 2023 році. Отже, досліджуване підприємство стабільно працює, отримує доходи та має в наявності грошові кошти в розмірі, достатньому для погашення своїх поточних зобов'язань.

Дебіторська заборгованість є складовою оборотних активів. На рис. 2.3. наведено динаміку складових оборотних активів ФГ «КАЛАШНИК».

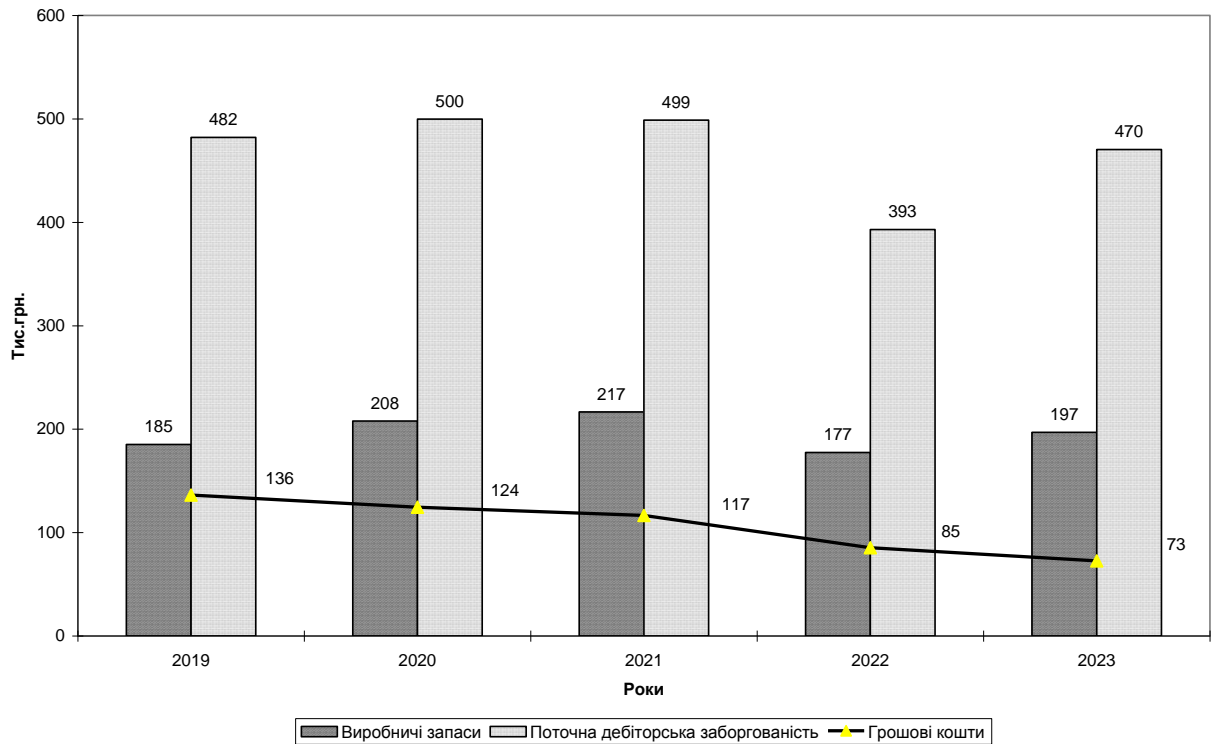

Рис. 2.3. Динаміка складових оборотних активів ФГ «КАЛАШНИК»

Як бачимо з наведеного рисунку, рівень дебіторської заборгованості має несуттєві коливання, вцілому за аналізований період зміна складала 2,5% в бік зменшення. Тенденція до зміни вартості виробничих запасів є позитивною, що свідчить про розширення обсягів виробництва. На показники ліквідності підприємства чинять вплив наявні розміри грошових коштів, зміна їх розміру є негативною.

Таким чином, фермерське господарство «КАЛАШНИК» здійснює багатопрофільну сільськогосподарську діяльність, основний акцент якої зосереджено на вирощуванні зернових, олійних культур та іншої сільськогосподарської продукції. Чистий дохід від діяльності ФГ «КАЛАШНИК» зростає протягом періоду з 2900 тис. грн. у 2019 році до 3296,7 тис. грн. у 2023 році, максимальне підвищення рівня відбулось у 2022 році. Зростання суми чистого доходу свідчить про покращення економічної ситуації. Показник чистого прибутку залишається майже стабільним протягом періоду (близько 79-80 тис.), з незначними коливаннями.

Досліджуване підприємство стабільно працює, отримує доходи та має наявності грошові кошти в розмірі, достатньому для погашення своїх поточних зобов'язань. Рівень дебіторської заборгованості має несуттєві коливання, вцілому за аналізований період зміна склала 2,5% в бік зменшення. Тенденція до зміни вартості виробничих запасів є позитивною, що свідчить про розширення обсягів виробництва.

2.2. Організаційні аспекти обліку та облікової політики в ФГ «КАЛАШНИК»

Фермерське господарство як суб'єкт підприємницької діяльності має власну специфіку організації обліку, яка враховує сільськогосподарський цикл, сезонність, використання земельних ресурсів, а також особливості оподаткування.

Бухгалтер ФГ «КАЛАШНИК» веде облік за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення «BAS Бухгалтерія». В контексті фінансового обліку бухгалтер веде облік витрат і доходів, облік активів (землі, техніка, тварини, запаси). Для потреб управління здійснюється аналіз собівартості продукції (рослинництва, тваринництва тощо) та визначення ефективності використання ресурсів. Податковий облік представлено обліком ПДВ, єдиного податку IV групи, ПДФО, військового збору та ЄСВ.

Серед об'єктів обліку процесів діяльності ФГ «КАЛАШНИК» слід виділити поточні активи (врожай), довгострокові активи (саджанці, багаторічні насадження), витрати на рослинництво (добрива, паливо тощо), оформлення первинних документів (накладні, акти виконаних робіт, платіжні інструкції), зберігання договорів (з оренди землі, постачання, реалізації продукції тощо).

Основні організаційні аспекти обліку в ФГ «КАЛАШНИК» зафіксовано в наказі про облікову політику. На рис. 2.4. узагальнено складові організації облікового процесу в ФГ «КАЛАШНИК».

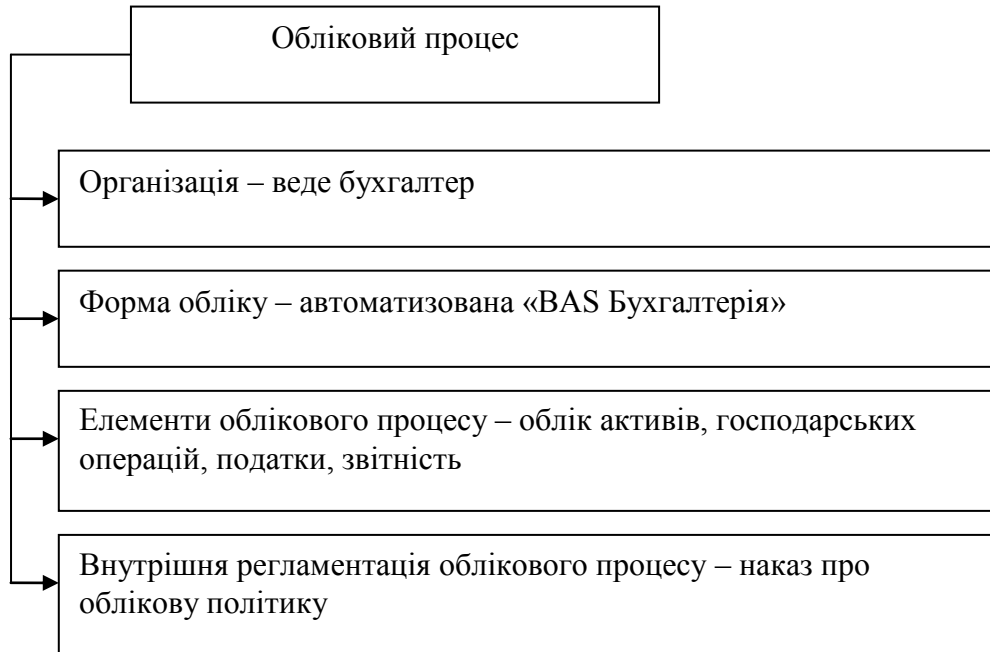

Рис. 2.4. Складові організації облікового процесу в ФГ «КАЛАШНИК»

Якісні характеристики бухгалтера ФГ «КАЛАШНИК» наведено в таблиці 2.1. Бухгалтер має вищу освіту, досвід, володіє навичками в використанні спеціалізованих бухгалтерських програм та комунікаційних ІТ – застосунків, завдяки спеціалізованим бухгалтерським інтернет – виданням постійно підвищує рівень кваліфікації.

Таблиця 2.1

Якісні характеристики бухгалтера ФГ «КАЛАШНИК»

Працівник	Наявність вищої освіти	Наявність досвіду	Знання ІТ-технологій	Кваліфікація
Бухгалтер	+	12 років	«BAS Бухгалтерія», Freedo, Електронний кабінет	Електронний бухгалтерський журнал, соціальні мережі

Таким чином, фермерське господарство як суб'єкт підприємницької діяльності має власну специфіку організації обліку, яка враховує сільськогосподарський цикл, сезонність, використання земельних ресурсів, а також особливості оподаткування. Бухгалтер ФГ «КАЛАШНИК» веде облік за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення «BAS Бухгалтерія». Бухгалтер має вищу освіту, досвід, володіє навичками в використанні спеціалізованих бухгалтерських програм та комунікаційних ІТ – застосунків, завдяки спеціалізованим бухгалтерським інтернет – виданням постійно підвищує рівень кваліфікації.

2.3. Стан обліку дебіторської заборгованості в досліджуваному підприємстві

В «BAS Бухгалтерія» облік дебіторської заборгованості автоматизовано та організовано відповідно до вимог бухгалтерського обліку. Ця програма забезпечує контроль і аналіз заборгованості за кожним контрагентом, договором і документом.

Дебіторська заборгованість формується під час виписки рахунків, накладних або актів виконаних робіт. У програмі передбачені інструменти для автоматичного заповнення даних про заборгованість за видами, договорами та документами-підставами. Дебіторська заборгованість покупців обліковується на рахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями». Для різних типів операцій можна налаштувати додаткові субрахунки. Для кожного контрагента створюються окремі договори, що дозволяють деталізувати заборгованість за конкретними договорами. Програма дозволяє вести облік заборгованості з деталізацією за договорами та документами (рахунки, акти, накладні тощо). Облік може вестись як у розрізі документів, так і за сумами загалом.

Погашення погашення заборгованості відображається через операції отримання грошових коштів (каса, банк). Автоматичне співставлення погашень із рахунками фіксується завдяки інструменту звірки взаєморозрахунків. Для проведення взаємозаліку слід вказати вид операції «Проведення взаємозаліку» та вказати контрагента як кредитора та дебітора. У разі необхідності перенесення заборгованості на інший договір контрагента або проведення взаємозаліку програма надає відповідні функціональні можливості. Якщо визначено помилки, програма дозволяє перенести заборгованість між договорами чи контрагентами. Списання безнадійної заборгованості здійснюється через документ «Списання безнадійної заборгованості» після закінчення строку позовної давності.

Регулярне проведення інвентаризації дебіторської заборгованості дозволяє виявити та усунути розбіжності у взаєморозрахунках із контрагентами. Автоматизація інвентаризації взаєморозрахунків дозволяє сформувати акти звірки, виявити розбіжності між даними підприємства та контрагента, автоматично виправити неточності. Програма дозволяє проводити моніторинг та класифікацію простроченої дебіторської заборгованості за винятковими параметрами, що сприяє ефективному управлінню фінансовими ризиками.

Відзначимо, що в ФГ «КАЛАШНИК» регулярно проводиться звірка активів із контрагентами, щоб уникнути невідповідностей у звітах, своєчасно коригується заборгованість у разі змін умов договорів або виявлення помилок та використовуються можливості програми для автоматизації процесів обліку та аналізу заборгованості, що підвищує точність і оперативність фінансової інформації.

Таким чином, облік дебіторської заборгованості в ФГ «КАЛАШНИК» ведеться в спеціалізованій комп'ютерній програмі «BAS Бухгалтерія» відповідно до вимог бухгалтерського обліку. У програмі передбачені інструменти для автоматичного заповнення даних про заборгованість за видами, договорами та документами-підставами. Програма дозволяє

проводити моніторинг та класифікацію простроченої дебіторської заборгованості за винятковими параметрами, що сприяє ефективному управлінню фінансовими ризиками. В ФГ «КАЛАШНИК» регулярно проводиться звірка актів із контрагентами, щоб уникнути невідповідностей у звітах, своєчасно коригується заборгованість у разі змін умов договорів або виявлення помилок та використовуються можливості програми для автоматизації процесів обліку та аналізу заборгованості, що підвищує точність і оперативність фінансової інформації.

2.4. Напрямки удосконалення обліку дебіторської заборгованості на підприємстві

Удосконалення обліку дебіторської заборгованості у фермерському господарстві сприятиме зниженню ризиків неплатежів, підвищенню прозорості взаєморозрахунків і покращенню фінансової стабільності підприємства. Вважаємо, що «автоматизація обліку може сприяти підвищенню ефективності бізнесу завдяки інтеграції CRM для контролю за станом оплат і нагадувань покупцям про терміни платежів» [25].

Для потреб контролю за станом погашення заборгованості важливо здійснювати регулярну звірку взаєморозрахунків, зокрема, формування актів звірки з контрагентами щомісяця або щокварталу, для кожного контрагента встановити допустимі ліміти боргу та контролювати їх дотримання, визначити умови відстрочки платежу, штрафів за прострочення та бонусів за своєчасну оплату.

Покращення аналітики та звітності з дебіторської заборгованості передбачає класифікацію дебіторської заборгованості, розподіл заборгованості за термінами (до 30 днів, 30–60 днів, понад 60 днів) для швидкої ідентифікації проблемних боргів, аналіз заборгованості за типами

продукції, визначення відсотку простроченої заборгованості та часу обертання дебіторської заборгованості.

Важливим є управління фінансовими ризиками, яке має включати оцінку платоспроможності контрагентів шляхом проведення попереднього аналізу фінансового стану клієнтів перед укладенням договорів, використання інформації з відкритих джерел (реєстри боржників, судові реєстри), залучення страхових компаній для захисту від втрат через неплатоспроможність покупців, передачу права вимоги заборгованості фінансовій установі для отримання коштів авансом.

Для підвищення ефективності бізнесу доцільним є навчання персоналу, зокрема, участь бухгалтера в тренінгах із використання сучасних програм і методик обліку, ознайомлення бухгалтера та менеджера з продажу з юридичними аспектами стягнення боргів, навчання менеджера з продажу основам управління дебіторською заборгованістю, умовами оплати та техніками роботи з боржниками.

Важливою є оптимізація договірної роботи, що передбачає включення умов контролю платежів у договори, зокрема, чітке визначення термінів оплати, штрафів за прострочення та бонусів за швидке погашення, передбачення механізмів вирішення спорів, мінімізацію ризиків через попередню оплату або часткову оплату до постачання продукції.

Для удосконалення обліку та управління дебіторською заборгованістю доцільним є використання сучасних фінансових інструментів, таких як онлайн-сервіси оплати та електронний документообіг. Погоджуємось, що «онлайн-сервіси оплати передбачають налаштування зручних інструментів для безготівкових розрахунків (наприклад, через банківські платформи чи мобільні додатки)» [23]. Використання електронного документообігу сприятиме швидкому обміну рахунками, актами звірки та іншими документами.

Пропоновані напрямки удосконалення обліку для потреб управління дебіторською заборгованістю підприємства узагальнено на рис. 2.5.

Рис. 2.5. Пропоновані напрямки удосконалення обліку для потреб управління дебіторською заборгованістю підприємства

Для потреб розподілу боргів за термінами, контрагентами, регіонами та договорами пропонуємо відомість, яку можна інтегрувати в комп'ютерну програму. Ця відомість дозволяє структурувати дебіторську заборгованість підприємства для зручності аналізу і контролю. Вона допомагає визначити проблемні зони (прострочені та проблемні борги) та виявити ризикових контрагентів чи регіони. Пропонована відомість наведена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Пропонована відомість розподілу боргів за термінами, контрагентами, регіонами та договорами

Контрагент	Регіон	Номер договору	Сума заборгованості, грн	Тип боргу	Дата виникнення боргу	Термін заборгованості	Примітка
ТОВ "Альфа"	Київська	№123/2023	150000	Поточна	01.12.2023	20 днів	Оплата очікується
ТОВ "Бета"	Львівська	№456/2022	80000	Прострочена	01.09.2023	100 днів	Надіслано претензію
ПП "Гамма"	Харківська	№789/2021	200000	Проблемна	01.03.2023	280 днів	Розглядається судова справа
ТОВ "Дельта"	Одеська	№321/2023	120000	Поточна	15.11.2023	35 днів	Очікується підтвердження
ТОВ "Епсилон"	Дніпропетровська	№654/2021	50000	Прострочена	01.06.2023	200 днів	Планується реструктуризація

Відомість заповнюється щомісяця або за потреби для оперативного моніторингу стану заборгованості. На основі даних можна визначити найбільші проблемні борги, виявити регіони або контрагентів із найвищим ризиком прострочень, розробити план дій щодо погашення проблемної заборгованості (реструктуризація, претензії, судові позови тощо). Ця відомість допомагає систематизувати дебіторську заборгованість, виявляти ризики та ефективно планувати заходи з її зниження. Автоматизація процесу заповнення через ERP-системи чи Excel дозволяє знизити ручну роботу й підвищити точність аналізу.

Таким чином, удосконалення обліку дебіторської заборгованості у фермерському господарстві сприятиме зниженню ризиків неплатежів, підвищенню прозорості взаєморозрахунків і покращенню фінансової стабільності підприємства. Серед напрямків удосконалення запропоновано інтеграцію CRM для контролю за станом оплат і нагадувань покупцям про терміни платежів, регулярна звірка взаєморозрахунків, поліпшення аналітики та звітності, управління фінансовими ризиками, підвищення кваліфікації

бухгалтера та менеджера з продажів, оптимізацію договірної роботи, використання сучасних фінансових інструментів. Для потреб розподілу боргів за термінами, контрагентами, регіонами та договорами пропонуємо відомість, яку можна інтегрувати в комп'ютерну програму. Ця відомість дозволяє структурувати дебіторську заборгованість підприємства для зручності аналізу і контролю. Вона допомагає визначити проблемні зони (прострочені та проблемні борги) та виявити ризикових контрагентів чи регіони.

Висновки до розділу 2

1. Фермерське господарство «КАЛАШНИК» здійснює багатопрофільну сільськогосподарську діяльність, основний акцент якої зосереджено на вирощуванні зернових, олійних культур та іншої сільськогосподарської продукції. Господарство є учасником аграрного сектору у своєму регіоні, сприяючи продовольчій безпеці та економічному розвитку місцевих громад. Основними напрямками діяльності ФГ «КАЛАШНИК» є вирощування зернових культур (пшениця, ячмінь, кукурудза), які є основою виробництва, вирощування олійних культур (соняшник, ріпак), що забезпечує виробництво сировини для харчової та промислової переробки, вирощування овочів, коренеплодів та баштанних культур.

2. Чистий дохід від діяльності ФГ «КАЛАШНИК» зростає протягом періоду з 2900 тис. грн. у 2019 році до 3296,7 тис. грн. у 2023 році, максимальне підвищення рівня відбулось у 2022 році. Зростання суми чистого доходу свідчить про покращення економічної ситуації. Показник чистого прибутку залишається майже стабільним протягом періоду (близько 79-80 тис.), з незначними коливаннями. Досліджуване підприємство стабільно працює, отримує доходи та має в наявності грошові кошти в розмірі, достатньому для погашення своїх поточних зобов'язань. Рівень

дебіторської заборгованості має несуттєві коливання, в цілому за аналізований період зміна склала 2,5% в бік зменшення. Тенденція до зміни вартості виробничих запасів є позитивною, що свідчить про розширення обсягів виробництва.

3. Фермерське господарство як суб'єкт підприємницької діяльності має власну специфіку організації обліку, яка враховує сільськогосподарський цикл, сезонність, використання земельних ресурсів, а також особливості оподаткування. Бухгалтер ФГ «КАЛАШНИК» веде облік за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення «BAS Бухгалтерія». Бухгалтер має вищу освіту, досвід, володіє навичками в використанні спеціалізованих бухгалтерських програм та комунікаційних ІТ – застосунків, завдяки спеціалізованим бухгалтерським інтернет – виданням постійно підвищує рівень кваліфікації.

4. Облік дебіторської заборгованості в ФГ «КАЛАШНИК» ведеться в спеціалізованій комп'ютерній програмі «BAS Бухгалтерія» відповідно до вимог бухгалтерського обліку. У програмі передбачені інструменти для автоматичного заповнення даних про заборгованість за видами, договорами та документами-підставами. Програма дозволяє проводити моніторинг та класифікацію простроченої дебіторської заборгованості за винятковими параметрами, що сприяє ефективному управлінню фінансовими ризиками. В ФГ «КАЛАШНИК» регулярно проводиться звірка актів із контрагентами, щоб уникнути невідповідностей у звітах, своєчасно коригується заборгованість у разі змін умов договорів або виявлення помилок та використовуються можливості програми для автоматизації процесів обліку та аналізу заборгованості, що підвищує точність і оперативність фінансової інформації.

5. Удосконалення обліку дебіторської заборгованості у фермерському господарстві сприятиме зниженню ризиків неплатежів, підвищенню прозорості взаєморозрахунків і покращенню фінансової стабільності підприємства. Серед напрямків удосконалення запропоновано інтеграцію

CRM для контролю за станом оплат і нагадувань покупцям про терміни платежів, регулярна звірка взаєморозрахунків, поліпшення аналітики та звітності, управління фінансовими ризиками, підвищення кваліфікації бухгалтера та менеджера з продажів, оптимізацію договірної роботи, використання сучасних фінансових інструментів.

б. Для потреб розподілу боргів за термінами, контрагентами, регіонами та договорами пропонуємо відомість, яку можна інтегрувати в комп'ютерну програму. Ця відомість дозволяє структурувати дебіторську заборгованість підприємства для зручності аналізу і контролю. Вона допомагає визначити проблемні зони (прострочені та проблемні борги) та виявити ризикових контрагентів чи регіони. Ця відомість допомагає систематизувати дебіторську заборгованість, виявляти ризики та ефективно планувати заходи з її зниження. Автоматизація процесу заповнення через ERP-системи чи Excel дозволяє знизити ручну роботу й підвищити точність аналізу.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Методичні підходи до контролю дебіторської заборгованості на підприємстві

Контроль дебіторської заборгованості є ключовим завданням для забезпечення фінансової стабільності підприємства. Контроль дебіторської заборгованості вимагає комплексного підходу, що поєднує адміністративні, фінансові, аналітичні та юридичні заходи. Використання сучасних технологій і систем автоматизації забезпечує точність і своєчасність контролю, а правильна організація роботи з контрагентами мінімізує ризики неплатежів.

Внутрішній контроль передбачає розробку внутрішніх регламентів, зокрема, встановлення політик щодо кредитування клієнтів, термінів оплати та методів стягнення заборгованості, розподіл відповідальності між підрозділами: бухгалтерія, відділ продажів і фінансовий відділ; встановлення допустимого рівня заборгованості для кожного контрагента; регулярний перегляд лімітів залежно від платоспроможності клієнтів.

Важливою складовою контрольних процедур є класифікація дебіторської заборгованості, тобто поділ на поточну (в межах строків оплати) та прострочену (понад договірний термін), групування за строками: до 30 днів, 30–60 днів, понад 60 днів. Для оцінки ризиків потрібно здійснювати аналіз структури заборгованості (за контрагентами, договорами, регіонами), розрахунок показників ефективності управління дебіторською заборгованістю та визначати клієнтів із високим ризиком неплатежу.

Фінансова складова контролю дебіторської заборгованості включає «резервування сум під ризик неповернення, зокрема, формування резерву сумнівних боргів відповідно до облікової політики та періодичну оцінку резерву з урахуванням реальних ризиків» [18]. Використання факторингу

передбачає продаж дебіторської заборгованості фінансовим установам для отримання швидких коштів. Доцільним є страхування дебіторської заборгованості, тобто залучення страхових компаній для мінімізації ризиків неповернення боргів.

Серед контрольних заходів щодо виникнення та погашення дебіторської заборгованості слід виділити моніторинг взаєморозрахунків (щоденний контроль за станом дебіторської заборгованості та регулярне оновлення даних про платежі в обліковій системі), інвентаризацію заборгованості (проведення звірки взаєморозрахунків із контрагентами на визначені дати, формування актів звірки для підтвердження взаємозобов'язань) та аналіз прострочених боргів (визначення причин прострочення (затримка постачання, юридичні спори, платоспроможність клієнта), розробка плану стягнення боргів).

З юридичної точки зору контрольні процедури включають встановлення чітких умов договорів (включення в договори пунктів щодо строків оплати, пені за прострочення, права припинення поставок у разі несплати), претензійну роботу (надсилання письмових нагадувань і претензій боржникам, підготовка документів для судового врегулювання у разі тривалого непогашення боргів) та врегулювання спірних ситуацій (проведення переговорів із боржниками, укладення мирових угод за потреби).

Вважаємо, що «використання ERP-системи дозволяє автоматизувати контроль за платежами та обслуговування клієнтів та інтегрувати CRM-системи для моніторингу відносин із клієнтами» [17]. Не менш важливою складовою системи контролю в процесі управління дебіторською заборгованістю є мотиваційні програми, зокрема встановлення показників ефективності для працівників, наприклад, зменшення простроченої заборгованості або зростання оборотності боргів.

Узагальнення складових контрольних процедур в процесі управління дебіторською заборгованістю підприємства наведено на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Складові контрольних процедур в процесі управління дебіторською заборгованістю підприємства

Таким чином, контроль дебіторської заборгованості є ключовим завданням для забезпечення фінансової стабільності підприємства. Внутрішній контроль передбачає розробку внутрішніх регламентів, встановлення допустимого рівня заборгованості для кожного контрагента, оцінку ризиків, резервування сум під ризик неповернення, використання факторингу, моніторинг взаєморозрахунків, аналіз прострочених боргів,

претензійну роботу, інтеграцію CRM-системи для моніторингу відносин із клієнтами, мотиваційні програми. Контроль дебіторської заборгованості вимагає комплексного підходу, що поєднує адміністративні, фінансові, аналітичні та юридичні заходи. Використання сучасних технологій і систем автоматизації забезпечує точність і своєчасність контролю, а правильна організація роботи з контрагентами мінімізує ризики неплатежів.

3.2. Аналітичний інструментарій системи управління дебіторською заборгованістю на підприємстві

Аналітичний інструментарій системи управління дебіторською заборгованістю дозволяє підприємству ефективно контролювати взаєморозрахунки, мінімізувати ризики прострочених платежів і оптимізувати фінансові потоки.

Дебіторська заборгованість є складовою оборотних активів і майна підприємства. На рис. 3.2. наведено діаграму, яка показує динаміку питомої ваги дебіторської заборгованості в структурі майна ФГ «КАЛАШНИК» за період 2019 -2023 рр. Як бачимо, питома вага дебіторської заборгованості в структурі майна коливається в межах 15,9% - 24,1%. На фоні підвищення вартості майна питома вага дебіторської заборгованості динамічно знижується протягом періоду 2019-2022р., тоді як в 2023 році відбулось підвищення досліджуваного показника. Слід відмітити погіршення платоспроможності суб'єктів підприємництва внаслідок повномасштабної війни та близького розташування до місць активних бойових дій, тому рівень своєчасного погашення дебіторської заборгованості погіршився.

Для оцінки ефективності управління дебіторською заборгованістю використовуються показники оборотності дебіторської заборгованості, що відображає, скільки разів за період дебіторська заборгованість

перетворюється на грошові кошти, а також дні обігу дебіторської заборгованості, тобто середню тривалість погашення боргів.

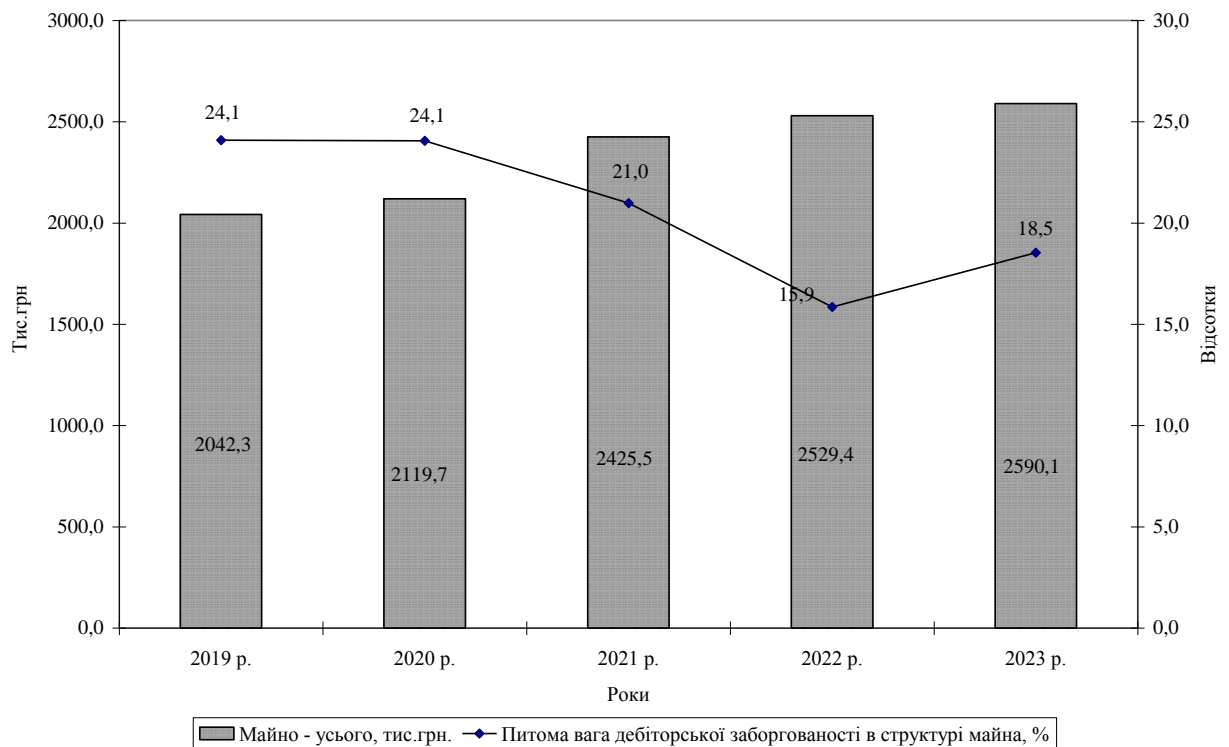

Рис. 3.2. Динаміка питомої ваги дебіторської заборгованості в структурі майна ФГ «КАЛАШНИК»

На рис. 3.3. наведено динаміку показників ефективності управління дебіторською заборгованістю ФГ «КАЛАШНИК» за період 2019-2023 рр. Як бачимо, зазначені показники мають нестабільну тенденцію зміни та певні коливання. Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості в цілому зменшився, тоді як період погашення дебіторської заборгованості дещо підвищився.

Аналітика дозволяє розподілити заборгованість за певними критеріями, зокрема, термінами виникнення (поточна (до 30 днів), прострочена (31–60 днів), проблемна (понад 60 днів)), групами контрагентів (розподіл за ключовими клієнтами, постійними покупцями або одноразовими замовниками), регіональними особливостями (аналіз заборгованості залежно

від географії), типами продукції чи послуг (виявлення товарів або послуг, які найчастіше пов'язані із простроченими боргами).

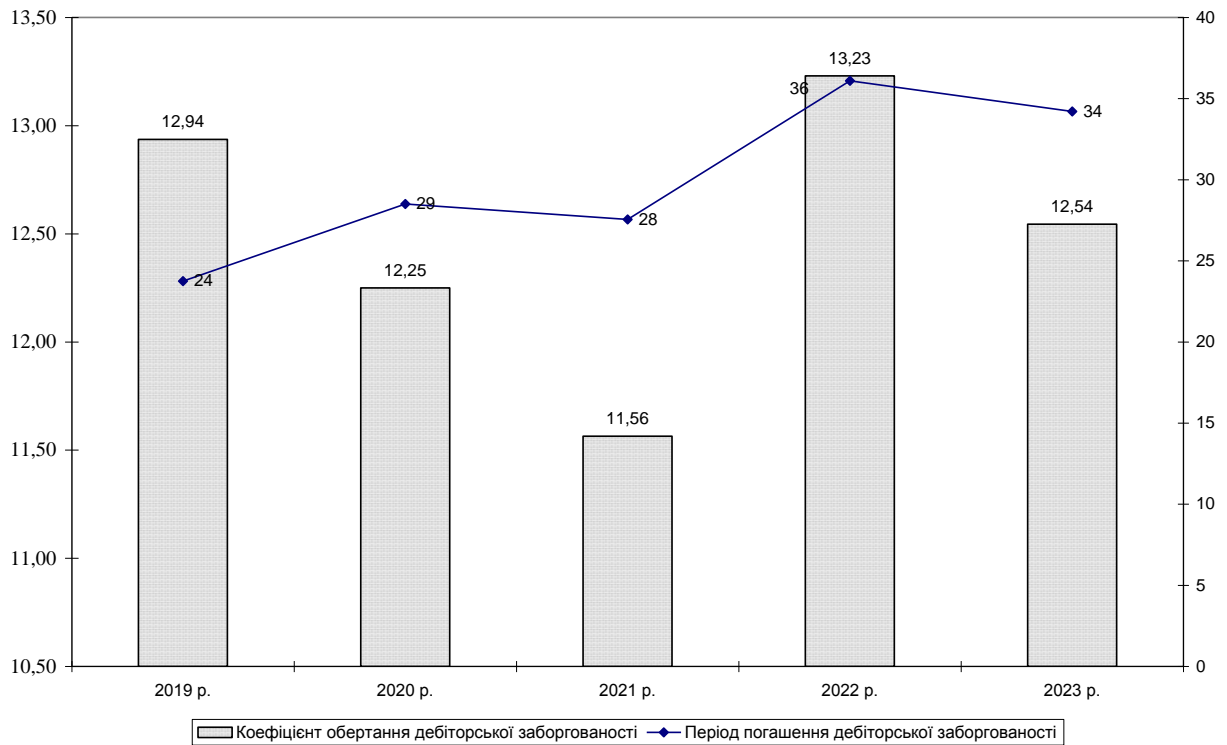

Рис. 3.3. Динаміка показників ефективності управління дебіторською заборгованістю ФГ «КАЛАШНИК»

Аналітичний інструментарій дозволяє сформувати звіти для управлінського аналізу. В системі управління дебіторською заборгованістю важливими є такі звіти, як "Взаєморозрахунки з контрагентами" для деталізації боргів за клієнтами та договорами, "Аналіз рахунків дебіторської заборгованості" з інформацією про стан рахунків із розподілом на поточну та прострочену заборгованість, "Динаміка дебіторської заборгованості" – з графіками змін у заборгованості за певний період, "Резерв сумнівних боргів" – для оцінки необхідності створення резерву для списання проблемних боргів.

Аналітичний інструментарій покликаний забезпечити інформацією систему управління дебіторською заборгованістю в контексті прогнозування

та моделювання. Прогноз грошових потоків допомагає оцінити очікувані надходження від дебіторів для планування майбутніх витрат. Моделювання різних сценаріїв (наприклад, збільшення прострочень) необхідний для оцінки впливу на фінансовий стан. Використання історичних даних можна використати для прогнозування сезонних змін у дебіторській заборгованості.

Проведення звірки взаєморозрахунків із контрагентами для усунення розбіжностей та визначення основних причин виникнення прострочень (затримки в поставках, фінансові труднощі контрагентів тощо) є ключовою частиною аналізу проблемних боргів. Вважаємо, що «аналітичний інструментарій для управління дебіторською заборгованістю базується на використанні фінансових показників, сегментації, сучасних звітів, інструментів прогнозування та автоматизації» [8]. Поєднання цих підходів дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни, мінімізувати ризики і підтримувати фінансову стабільність.

Таким чином, аналітичний інструментарій системи управління дебіторською заборгованістю дозволяє підприємству ефективно контролювати взаєморозрахунки, мінімізувати ризики прострочених платежів і оптимізувати фінансові потоки. Питома вага дебіторської заборгованості в структурі майна ФГ «КАЛАШНИК» за період 2019 -2023 рр. коливається в межах 15,9% - 24,1%. Показники ефективності управління дебіторською заборгованістю ФГ «КАЛАШНИК» мають нестабільну тенденцію зміни та певні коливання. Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості в цілому зменшився, тоді як період погашення дебіторської заборгованості дещо підвищився. Аналітичний інструментарій для управління дебіторською заборгованістю базується на використанні фінансових показників, сегментації, сучасних звітів, інструментів прогнозування та автоматизації. Поєднання цих підходів дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни, мінімізувати ризики і підтримувати фінансову стабільність.

3.3. Напрямки удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства

Удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства може забезпечити стабільність фінансових потоків, зниження ризиків та покращення платіжної дисципліни. Удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю базується на автоматизації процесів, використанні сучасної аналітики, впровадженні гнучких підходів до взаємодії з контрагентами та підвищенні ефективності стягнення боргів. Це дозволяє підприємству мінімізувати фінансові ризики та підвищити стабільність грошових потоків.

Вважаємо доцільним автоматизацію процесу управління дебіторською заборгованістю на підприємстві, зокрема, використання спеціалізованих програмних продуктів для автоматизації контролю платежів, нагадувань і формування звітів, інтеграцію CRM із фінансовими модулями для відстеження історії платежів, взаєморозрахунків і нагадувань про борги, використання Power BI, Tableau або інших платформ для створення інтерактивних дашбордів, моніторингу ключових показників у реальному часі.

Доцільним є регулярна інвентаризація дебіторської заборгованості, а саме, періодичний аналіз взаєморозрахунків із контрагентами шляхом проведення інвентаризації заборгованості щоквартально або щомісячно для виявлення проблемних боргів та систематична звірка даних для підтвердження стану взаєморозрахунків через акти звірки з клієнтами.

Вважаємо необхідним впровадження гнучких методів управління заборгованістю, зокрема, формування кредитної політики підприємства (розробка чітких правил щодо встановлення кредитних лімітів для кожного клієнта залежно від їхньої платоспроможності та історії платежів) та системи градації дебіторів (класифікація клієнтів за рівнем ризику: для надійних клієнтів – стандартні умови, для потенційно проблемних - скорочення

термінів оплати, для ризикових - авансові платежі). Також доцільним є розробка мотивуючих умов для клієнтів, наприклад, надання знижок за дострокову оплату або програми лояльності для дисциплінованих клієнтів.

Серед напрямків удосконалення управління дебіторською заборгованістю слід виділити поліпшення аналітики та прогнозування, зокрема, розподіл боргів за термінами (поточна, прострочена, проблемна), контрагентами, регіонами, договорами, використання історичних даних для оцінки ймовірності прострочень та розробки сценаріїв погашення боргів, постійний моніторинг коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, днів обігу боргів і частки простроченої заборгованості.

Для постійного моніторингу коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, днів обігу боргів та частки простроченої заборгованості можна створити зручну відомість у форматі електронної таблиці (наприклад, в Excel або Google Sheets). Пропонована Відомість моніторингу показників ефективності управління дебіторською заборгованістю наведена в таблиці 3.1. Дані відомості можна оновлювати щотижня, щомісяця або щоквартально, залежно від потреб підприємства, що допоможе побачити тренди і зробити висновки щодо ефективності управління дебіторською заборгованістю. Ця відомість дозволить ефективно контролювати фінансові показники, виявляти ризики та ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення.

Таблиця 3.1

Пропонована Відомість моніторингу показників ефективності
управління дебіторською заборгованістю

Дата	Валовий обсяг продажів (тис. грн)	Середня дебіторська заборгованість (тис. грн)	Коефіцієнт оборотності	Дні обігу боргів	Прострочена заборгованість (тис. грн)	Частка простроченої заборгованості, %
01.01.2024	1200	400	3	122	50	12,5
01.02.2024	1500	450	3,33	110	60	13,3
01.03.2024	1800	500	3,6	101	70	14
01.04.2024	2000	600	3,33	110	90	15
01.05.2024	2500	700	3,57	102	100	14,3

Менеджерам з продажу доцільно удосконалювати процеси стягнення боргів шляхом раннього попередження клієнтів із встановленням автоматичних нагадувань про наближення строку оплати через email або месенджери, претензійно-позовної роботи з надсиланням офіційних претензій боржникам із подальшим залученням юристів у разі тривалого непогашення боргів, а також використання спеціалізованих компаній для стягнення проблемної заборгованості.

Потрібний також регулярний перегляд резерву сумнівних боргів на основі реальних даних про платіжну дисципліну клієнтів та чіткі критерії списання боргів шляхом встановлення правил щодо переведення боргів у категорію безнадійних (наприклад, після 180 днів прострочки).

Для впровадження напрямків удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства потрібне навчання та мотивація персоналу. Тренінги для фінансових менеджерів означають підвищення кваліфікації працівників у питаннях аналітики, управління боргами та комунікації з боржниками. Мотиваційна система для персоналу передбачає впровадження показників ефективності для працівників, таких як зменшення частки прострочених боргів або зростання оборотності дебіторської заборгованості.

Юристам підприємства потрібно вдосконалювати умови договорів шляхом включення пунктів про штрафи за прострочку, право зупинення поставок у разі боргу та механізми вирішення спорів та використання забезпечувальних заходів (банківських гарантій, застав) для мінімізації ризиків. Укладання договорів страхування, що дозволяє захистити підприємство від втрат у разі неплатоспроможності контрагентів зменшить фінансові ризики бізнесу.

Залучення фінансових інструментів має стати складовою управління дебіторською заборгованістю. Факторинг означає продаж дебіторської заборгованості фінансовим установам для швидкого отримання коштів,

розстрочка платежів передбачає надання клієнтам гнучких умов оплати за додаткову плату.

Вищезазначені напрямки удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства узагальнено на рис. 3.4.

Рис. 3.4. Напрямки удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства

Таким чином, удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства може забезпечити стабільність фінансових потоків, зниження ризиків та покращення платіжної дисципліни. Для постійного моніторингу коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, днів обігу боргів та частки простроченої заборгованості можна створити зручну відомість у форматі електронної таблиці (наприклад, в Excel або Google Sheets). В кваліфікаційній роботі наведено пропонувану Відомість моніторингу показників ефективності управління дебіторською заборгованістю. Удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю базується на автоматизації процесів, використанні сучасної аналітики, впровадженні гнучких підходів до взаємодії з контрагентами та підвищенні ефективності стягнення боргів. Це дозволяє підприємству мінімізувати фінансові ризики та підвищити стабільність грошових потоків.

Висновки до розділу 3

1. Контроль дебіторської заборгованості є ключовим завданням для забезпечення фінансової стабільності підприємства. Внутрішній контроль передбачає розробку внутрішніх регламентів, встановлення допустимого рівня заборгованості для кожного контрагента, оцінку ризиків, резервування сум під ризик неповернення, використання факторингу, моніторинг взаєморозрахунків, аналіз прострочених боргів, претензійну роботу, інтеграцію CRM-системи для моніторингу відносин із клієнтами, мотиваційні програми. Контроль дебіторської заборгованості вимагає комплексного підходу, що поєднує адміністративні, фінансові, аналітичні та юридичні заходи. Використання сучасних технологій і систем автоматизації забезпечує

точність і своєчасність контролю, а правильна організація роботи з контрагентами мінімізує ризики неплатежів.

2. Аналітичний інструментарій системи управління дебіторською заборгованістю дозволяє підприємству ефективно контролювати взаєморозрахунки, мінімізувати ризики прострочених платежів і оптимізувати фінансові потоки. Питома вага дебіторської заборгованості в структурі майна ФГ «КАЛАШНИК» за період 2019 -2023 рр. коливається в межах 15,9% - 24,1%. Показники ефективності управління дебіторською заборгованістю ФГ «КАЛАШНИК» мають нестабільну тенденцію зміни та певні коливання. Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості в цілому зменшився, тоді як період погашення дебіторської заборгованості дещо підвищився. Аналітичний інструментарій для управління дебіторською заборгованістю базується на використанні фінансових показників, сегментації, сучасних звітів, інструментів прогнозування та автоматизації. Поєднання цих підходів дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни, мінімізувати ризики і підтримувати фінансову стабільність.

3. Удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства може забезпечити стабільність фінансових потоків, зниження ризиків та покращення платіжної дисципліни. Для постійного моніторингу коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, днів обігу боргів та частки простроченої заборгованості можна створити зручну відомість у форматі електронної таблиці (наприклад, в Excel або Google Sheets). В кваліфікаційній роботі наведено пропоновану Відомість моніторингу показників ефективності управління дебіторською заборгованістю. Дані відомості можна оновлювати щотижня, щомісяця або щоквартально, залежно від потреб підприємства, що допоможе побачити тренди і зробити висновки щодо ефективності управління дебіторською заборгованістю. Ця відомість дозволить ефективно контролювати фінансові показники, виявляти ризики та ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення.

4. Удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю базується на автоматизації процесів, використанні сучасної аналітики, впровадженні гнучких підходів до взаємодії з контрагентами та підвищенні ефективності стягнення боргів. Це дозволяє підприємству мінімізувати фінансові ризики та підвищити стабільність грошових потоків. Пропоновані напрямки удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства передбачають автоматизацію та цифровізацію процесів, регулярну інвентаризацію заборгованості, впровадження гнучких методів управління заборгованістю, поліпшення аналітики та прогнозування, удосконалення процесів стягнення боргів, врахування юридичних аспектів та застосування спеціальних фінансових інструментів.

ВИСНОВКИ

1. Дебіторська заборгованість має велике значення для підприємства, оскільки є одним із ключових компонентів його фінансових активів. Вона впливає на ефективність фінансового управління, платоспроможність, ліквідність та загальний фінансовий стан підприємства. Дебіторська заборгованість є одним із ключових активів підприємства, тому її облік і контроль мають вирішальне значення для забезпечення стабільності фінансового стану, управління ліквідністю та мінімізації ризиків. Контроль заборгованості підприємства забезпечує своєчасне поповнення оборотних засобів для фінансування поточної діяльності. Вчасне виявлення сумнівних або безнадійних боргів дозволяє уникнути фінансових втрат, а системний контроль забезпечує прозорість у взаємовідносинах із контрагентами та дає можливість вчасно вирішувати спірні питання щодо розрахунків.

2. Дебіторська заборгованість є інструментом в управлінні продажами, але вимагає аналізу та контролю, щоб мінімізувати ризики для фінансової стабільності підприємства. Управління дебіторською заборгованістю є важливим аспектом фінансового менеджменту підприємства. Оцінка платоспроможності клієнтів та застосування ефективних методів стягнення боргів дозволяє уникнути втрат через неплатежів. Гнучка кредитна політика та управління дебіторською заборгованістю дозволяють залучати нових клієнтів і зміцнювати ділові відносини з існуючими партнерами. Управління дебіторською заборгованістю дозволяє оцінювати ефективність бізнесу, аналіз заборгованості сприяє коригуванню політики для зниження ризиків і підвищення доходів.

3. Облік, контроль та управління дебіторською заборгованістю на підприємстві регулюється нормативно-правовими актами, що фіксують правила ведення бухгалтерського обліку, фінансової звітності та процедури, пов'язані із виникненням та погашенням дебіторської заборгованості. Основна мета такого регулювання — забезпечення прозорості фінансової

інформації, дотримання законодавства та зниження ризиків, пов'язаних із управлінням дебіторською заборгованістю. Дотримання норм законодавства забезпечує правову підтримку при вирішенні спірних ситуацій із контрагентами, збереження фінансової стабільності та мінімізацію ризиків в процесі управління дебіторською заборгованістю.

4. Фермерське господарство «КАЛАШНИК» здійснює багатопрофільну сільськогосподарську діяльність, основний акцент якої зосереджено на вирощуванні зернових, олійних культур та іншої сільськогосподарської продукції. Чистий дохід від діяльності ФГ «КАЛАШНИК» зростає протягом періоду з 2900 тис. грн. у 2019 році до 3296,7 тис. грн. у 2023 році, максимальне підвищення рівня відбулось у 2022 році. Зростання суми чистого доходу свідчить про покращення економічної ситуації. Показник чистого прибутку залишається майже стабільним протягом періоду (близько 79-80 тис.), з незначними коливаннями. Досліджуване підприємство стабільно працює, отримує доходи та має в наявності грошові кошти в розмірі, достатньому для погашення своїх поточних зобов'язань. Рівень дебіторської заборгованості має несуттєві коливання, в цілому за аналізований період зміна склала 2,5% в бік зменшення. Тенденція до зміни вартості виробничих запасів є позитивною, що свідчить про розширення обсягів виробництва.

5. Фермерське господарство як суб'єкт підприємницької діяльності має власну специфіку організації обліку, яка враховує сільськогосподарський цикл, сезонність, використання земельних ресурсів, а також особливості оподаткування. Бухгалтер ФГ «КАЛАШНИК» веде облік за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення «BAS Бухгалтерія». Бухгалтер має вищу освіту, досвід, володіє навичками в використанні спеціалізованих бухгалтерських програм та комунікаційних ІТ – застосунків, завдяки спеціалізованим бухгалтерським інтернет – виданням постійно підвищує рівень кваліфікації.

6. Облік дебіторської заборгованості в ФГ «КАЛАШНИК» ведеться в спеціалізованій комп'ютерній програмі «BAS Бухгалтерія» відповідно до вимог бухгалтерського обліку. У програмі передбачені інструменти для автоматичного заповнення даних про заборгованість за видами, договорами та документами-підставами. Програма дозволяє проводити моніторинг та класифікацію простроченої дебіторської заборгованості за винятковими параметрами, що сприяє ефективному управлінню фінансовими ризиками. В ФГ «КАЛАШНИК» регулярно проводиться звірка актів із контрагентами, щоб уникнути невідповідностей у звітах, своєчасно коригується заборгованість у разі змін умов договорів або виявлення помилок та використовуються можливості програми для автоматизації процесів обліку та аналізу заборгованості, що підвищує точність і оперативність фінансової інформації.

7. Удосконалення обліку дебіторської заборгованості у фермерському господарстві сприятиме зниженню ризиків неплатежів, підвищенню прозорості взаєморозрахунків і покращенню фінансової стабільності підприємства. Серед напрямків удосконалення запропоновано інтеграцію CRM для контролю за станом оплат і нагадувань покупцям про терміни платежів, регулярна звірка взаєморозрахунків, поліпшення аналітики та звітності, управління фінансовими ризиками, підвищення кваліфікації бухгалтера та менеджера з продажів, оптимізацію договірної роботи, використання сучасних фінансових інструментів.

8. Для потреб розподілу боргів за термінами, контрагентами, регіонами та договорами пропонуємо відомість, яку можна інтегрувати в комп'ютерну програму. Ця відомість дозволяє структурувати дебіторську заборгованість підприємства для зручності аналізу і контролю. Вона допомагає визначити проблемні зони (прострочені та проблемні борги) та виявити ризикових контрагентів чи регіони. Ця відомість допомагає систематизувати дебіторську заборгованість, виявляти ризики та ефективно планувати заходи

з її зниження. Автоматизація процесу заповнення через ERP-системи чи Excel дозволяє знизити ручну роботу й підвищити точність аналізу.

9. Контроль дебіторської заборгованості є ключовим завданням для забезпечення фінансової стабільності підприємства. Внутрішній контроль передбачає розробку внутрішніх регламентів, встановлення допустимого рівня заборгованості для кожного контрагента, оцінку ризиків, резервування сум під ризик неповернення, використання факторингу, моніторинг взаєморозрахунків, аналіз прострочених боргів, претензійну роботу, інтеграцію CRM-системи для моніторингу відносин із клієнтами, мотиваційні програми. Контроль дебіторської заборгованості вимагає комплексного підходу, що поєднує адміністративні, фінансові, аналітичні та юридичні заходи. Використання сучасних технологій і систем автоматизації забезпечує точність і своєчасність контролю, а правильна організація роботи з контрагентами мінімізує ризики неплатежів.

10. Аналітичний інструментарій системи управління дебіторською заборгованістю дозволяє підприємству ефективно контролювати взаєморозрахунки, мінімізувати ризики прострочених платежів і оптимізувати фінансові потоки. Питома вага дебіторської заборгованості в структурі майна ФГ «КАЛАШНИК» за період 2019 -2023 рр. коливається в межах 15,9% - 24,1%. Показники ефективності управління дебіторською заборгованістю ФГ «КАЛАШНИК» мають нестабільну тенденцію зміни та певні коливання. Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості в цілому зменшився, тоді як період погашення дебіторської заборгованості дещо підвищився. Аналітичний інструментарій для управління дебіторською заборгованістю базується на використанні фінансових показників, сегментації, сучасних звітів, інструментів прогнозування та автоматизації. Поєднання цих підходів дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни, мінімізувати ризики і підтримувати фінансову стабільність.

11. Удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства може забезпечити стабільність фінансових

потоків, зниження ризиків та покращення платіжної дисципліни. Для постійного моніторингу коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, днів обігу боргів та частки простроченої заборгованості можна створити зручну відомість у форматі електронної таблиці (наприклад, в Excel або Google Sheets). В кваліфікаційній роботі наведено пропонувану Відомість моніторингу показників ефективності управління дебіторською заборгованістю. Дані відомості можна оновлювати щотижня, щомісяця або щоквартально, залежно від потреб підприємства, що допоможе побачити тренди і зробити висновки щодо ефективності управління дебіторською заборгованістю. Ця відомість дозволить ефективно контролювати фінансові показники, виявляти ризики та ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення.

12. Удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю базується на автоматизації процесів, використанні сучасної аналітики, впровадженні гнучких підходів до взаємодії з контрагентами та підвищенні ефективності стягнення боргів. Це дозволяє підприємству мінімізувати фінансові ризики та підвищити стабільність грошових потоків. Пропоновані напрямки удосконалення контролю в системі управління дебіторською заборгованістю підприємства передбачають автоматизацію та цифровізацію процесів, регулярну інвентаризацію заборгованості, впровадження гнучких методів управління заборгованістю, поліпшення аналітики та прогнозування, удосконалення процесів стягнення боргів, врахування юридичних аспектів та застосування спеціальних фінансових інструментів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бардадим М. В., Свічкарь Н. М. Облік та управління дебіторською заборгованістю для зміцнення фінансової безпеки підприємства. Економіка та суспільство. 2023. Випуск 50. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2372/2293/>
2. Бондаренко О.М., Масюк І.І. Шляхи вдосконалення мінімізації дебіторської і кредиторської заборгованості та управління ними. Економіка, фінанси, право. 2020. №4. С. 26–29. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/e51601fc-0902-4a66-8fec-87b9321a4b7f/content>
3. Бразілій Н.М., Крот Ю.М., Пастернак Я.П. Особливості обліку дебіторської заборгованості в сучасних умовах господарювання Причорноморські економічні студії. 2023. Випуск 82. С.114-119. URL: http://bses.in.ua/journals/2023/82_2023/20.pdf
4. Вітренко О. В., Катранжи Л. Л., Придятько Е. М. Організація обліку дебіторської заборгованості в системі управління ризиками. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2020. Випуск 34. С. 35-42. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/34_2020ua/8.pdf
5. Глушко А.Д. Управління дебіторською заборгованістю в системі забезпечення ефективної діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6464>
6. Господарський кодекс України: : Закон України від 16.01.2003р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

7. Грушко В. І., Савсюк М. М. Аналіз операцій з покупцями та замовниками. Вчені записки Університету «КРОК». 2018. № 48. С.85–92. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2017-48-85-92>
8. Гуренко Т. Обліково-аналітичний інструментарій в управлінні стратегією підприємств агробізнесу. Економіка та суспільство. 2023. №51. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2488/2407>
9. Гуцаленко Л., Чмелюк Т. Облік та його контрольні функції в управлінні дебіторською заборгованістю підприємств. Молодий вчений. 2019. № 10 (74). С. 291-296. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-66>
10. Долішня Т.І., Озар Т.С. Організація обліку дебіторської заборгованості. Причорноморські економічні студії. 2022. №74. С.216-220. URL: http://bses.in.ua/journals/2022/74_2022/34.pdf
11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 31.05.2019 № 226 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
12. Ковальчук Т. М., Урсуляк Д. В. Облік розрахунків з покупцями та замовниками в умовах ризиковості. Збірник наукових праць ЛОГОС. Theoretical and empirical scientific research: concept and trends. 2021. № 1. С.45-47. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/17249/15192>
13. Кононенко Л. В., Сисоліна Н. П., Юрченко О. В. Управління дебіторською заборгованістю: сучасний стан, проблеми, перспективи, інформаційне забезпечення. Економічний простір. 2021. № 166. С. 104–109. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/166-18>
14. Костюнік О.В., Недашковська Д.М. Деякі питання регулювання дебіторської та кредиторської заборгованостей українських

- підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 19. С.45–50. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2017/11.pdf
- 15.Кравченко О., Кобець Т. Організація обліку дебіторської заборгованості та шляхи її вдосконалення. Економіка та суспільство. 2021. № 25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-58>
- 16.Крупельницька І.Г. Дослідження сучасних особливостей обліку та контролю розрахунків з покупцями. Науковий погляд: економіка та управління. 2023. № 2 (82). С.116-120. URL: http://www.scientificview.umsf.in.ua/archive/2023/2_82_2023/19.pdf
- 17.Ленко І. В., Колесніченко А. С. Поняття дебіторської заборгованості та деякі питання її регулювання. Review of transport economics and management. 2021. Вип. 6 (21). С. 91–97. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2021/261011>
- 18.Лоханова Н. О., Сиротенко Н. А. Дискусійні обліково-аудиторські аспекти дебіторської заборгованості підприємств України в умовах особливого правового режиму. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2024. №13. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-13-09-01>
- 19.Любар О.О. Облікове забезпечення управління розрахунками з контрагентами за товарними операціями. Агросвіт. 2020. № 1. С.48–60. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/1_2020/9.pdf
- 20.Майборода О. Є., Косарева І. П., Корабейнікова І. О. Характеристика сутності та поняття дебіторської і кредиторської заборгованості. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 15. С. 396–402
- 21.Макаренко А. П., Кучкіна Д. Д. Удосконалення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 2. С.29–35. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2020/7.pdf
- 22.Мамонтова Н. А., Корнійчук Т. С. Особливості обліку дебіторської заборгованості за національними і міжнародними стандартами. Наукові

- записки Національного університету «Острозька академія». 2021. № 21(49). С. 115–119. URL: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-21\(49\)-115-119](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-21(49)-115-119)
23. Мезенцева Н.М., Яцкевич Л.Ю. Вдосконалення обліку дебіторської заборгованості в сучасних умовах господарювання. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. № 4 (21). С.560-567. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/21_2019/86.pdf
24. Міньковська А. В., Чернецька О. В., Гавриш В. О. Розрахунки з покупцями і замовниками як об'єкт обліку і оподаткування. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2023. № 10. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-09-01>
25. Мордань Є.Ю., Соломаха А.О. Системний підхід до управління дебіторською заборгованістю підприємства. Вісник СумДУ. 2019. №2. С. 70 – 79. URL: <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/media/attachments/2019/12/17/9-70-79.pdf>
26. Мулик Т. О. Аналітичне забезпечення дебіторської заборгованості в системі управління підприємства. *Агросвіт*. 2022. № 9-10. С. 69–78. DOI: [10.32702/2306-6792.2022.9-10.69](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.9-10.69)
27. Назаренко О. В., Лукаш Т. В. Формування окремих компонент облікової політики підприємства щодо дебіторської заборгованості. *Агросвіт*. 2021. № 12. С.15-21. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/12_2021/4.pdf
28. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до формування фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
29. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України № 237 від 08.10.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>

30. Олійник С. О. Шляхи удосконалення обліку дебіторської заборгованості. Науковий огляд. 2018. 5(48). URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/viewFile/1559/1638>
31. Паянок Т.М. Система внутрішнього контролю дебіторської заборгованості: напрями вдосконалення. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2019. № 1 (42). С. 58–63. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/167032>
32. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>
33. Податковий кодекс України: Закон України від 02. 12. 2010 р. № 2755-VI із змінами та доповненнями. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html#1988
34. Подмешальська Ю. В., Максимова К. С. Удосконалення методики аудиту дебіторської заборгованості. Агросвіт. 2019. № 5. С.83-91. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/5_2019/14.pdf
35. Поліщук О.М., Бобко В.В., Мельник В.В. Обліково-аналітичне забезпечення розрахунків із дебіторами. Інфраструктура ринку. 2020. № 50. С.276-279. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/50_2020_ukr/48.pdf
36. Положення про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF#Text>
37. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Мінфіну від 24.05.95 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>
38. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

39. Попова В.Д., Кузь В.І. Удосконалення обліку дебіторської заборгованості у контексті формування інформаційного забезпечення управління платоспроможністю суб'єкта господарювання. Приазовський економічний вісник. 2020. Випуск 4(21). С.104-109. http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/4_21_ukr/20.pdf
40. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text)
41. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
42. Пугаченко О., Зарудна Н. Внутрішній контроль порядку відображення в обліку дебіторської заборгованості. Економіка та суспільство. 2022. №37. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-73>
43. Рафальська Н. Особливості обліково-аналітичного забезпечення розрахунків з покупцями і замовниками. 2021. URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/24032021/3/9.pdf>
44. Саванчук Т.М., Скляр Я.В. Бюджетний регламент як основа побудови управлінської звітності про виконання бюджетів. Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 9-10 травня 2024 р. Дніпро: факультет обліку і фінансів, 2024. С. 57-59.
45. Сидоренко О. О. Визнання, класифікація та окремі аспекти обліку дебіторської заборгованості у суб'єктів господарювання. Інфраструктура ринку. 2019. № 32. С. 449–456. URL: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/18501>
46. Сіренко І., Лега О. Мінімізація ризиків договірної політики при укладанні зед-контрактів. Цифрова економіка та економічна безпека. 2024. №1 (10). С. 159-163. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.10-28>

- 47.Скляр Я.В. Облік дебіторської заборгованості на підприємстві: управлінський аспект. Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: збірник тез II Міжнародної науково-практичної інтернетконференції 30-31 жовтня 2024 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. С.114-116.
- 48.Слепченко В., Скрипник М. Методика обліку розрахунків підприємства з покупцями та замовниками. Економіка та суспільство. 2021. № 29. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/538/516>
- 49.Сливка Я. В., Щербан М. Д., Кондратюк М. Ф. Бухгалтерський облік розрахунків з покупцями та замовниками: історичний екскурс. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2023. № 7. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-7-09-06>
- 50.Степаненко О.І. Аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. 2022. Випуск 2 (88).
- 51.Степаненко О. І., Дубовик М. Ф. Аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. 2022. № 2. С.116–125. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37945/Dub_2022_2.pdf
- 52.Ткачук Л., Венда Ч. Теоретико-методологічні аспекти управління дебіторською заборгованістю підприємства. Innovation and Sustainability. 2023. № 1. С. 84–90. URL: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.84.90>
- 53.Тюленева Ю.В., Майстренко Н.В. Застосування методу ABC-XYZ-аналізу під час управління логістичними процесами аграрного підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 20. С.598-603. URL: <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/122.pdf>

54. Цивільний кодекс України: Закон України № 435-IV від 16.01.2003р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
55. Чепець О., Юрченко С., Волчанська Л. Теоретико-методологічні основи визначення дебіторської заборгованості та її класифікація. Економіка та суспільство. 2024. № 61. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-160>
56. Шепель Т., Вінтоняк А. Організаційно-методичні аспекти обліку дебіторської заборгованості: вітчизняний та зарубіжний досвід. Економіка та суспільство. 2023. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-56>
57. Шот А., Братух Д. Місце і значення розрахункових операцій у забезпеченні стабільності фінансового стану підприємств України. Молодий вчений. 2022. № 10 (110). С.96-100. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-10-110-19>
58. Ягольницький О.А., Федоренко Н.С. Облік дебіторської заборгованості за вітчизняною та міжнародною практикою. Інфраструктура ринку. 2019. № 31. С. 780 – 786.
59. Яременко Л.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю в системі забезпечення ефективної діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9714>